ВЛКСМ-эй XXII ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДТА АМАР МЭНДЭ!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 266 (10327) | 1963 оной ноябриин 12, вторник | Сэн 2 мүнгэн

…публикымнай колхоз, совхозуудай, предприятинуудай залуушуул ВЛКСМ-эй областной конфе… ажалай амжалтаар угтаба. Зураг дээрэ: коммунис ажалай ударнигууд (зүүн гарһаа): нарин… фабрикын бүд нэхэгшэ Валя Баталова, түмэр замай транспортын хүдэлмэришэн Надя Прохо… …водоной заводой станочница Полина Борисова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

„Комсомолой прожекторнүүд" улам ялараг

Хүдөөгэй залуушуул урмашанхай.

Соёл сурталайхидай шэнэ далайса

Мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ далита залуу үетэнэймнай түрүү зэр… болохгшо — Ленинэй комсомолшуудай республиканска XXII конференци ажалаа эхилхэнь. Эхэ оронойнгоо амбаарта 9 миллион шахуу пүүд таряа тушаалсаһан, һүн далай салгидуулалсажа байһан, хурьгадаа хүлеэн …бахаар бэлэн жагсаһан хүдөөгэй залуушуул, промышленностиин предприятинуудай замай залууршад болож алдаршаһан эдир хүбүүд, басагад ээлжээтэ конференцидээ хабадахаяа суглараад байна. Манай корреспондент ВЛКСМ-эй республиканска конференциин гурбан делегадтай уулзажа, уншагшадтамнай энэ конференци тушаа өөрынгөө хүсэл бодол тухай хэдэн үгэ хэлэхыень гуйба.

…имир ЦЫБИКДОР… (ВЛКСМ-эй Улаан-… горкомой нэгэдэхи сек…):

…лжээтэ XXII конферен… …анай городой комсомол… …һала ехэ амжалтануудтай …ерээ. Агуусхэ Октябриин …эй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн … мүрысөөндэ улаан-үдын… …шэ шэтынхидээ илаа. Энэ …нь залуушуулаймнай ху… …лээд ехэ. Жэшээлхэдэ, …омашина» заводой комсо… … (комсомольско организа… …екретарь Гагин) ажал хү… …өө үльгэр жэшээ харуул… …эндэ ЛВРЗ-гэй суута үрэмдэгшэ Грехневагай уряае хамаг залуушуулынь халуунаар дэмжээ. «Комсомолойнь прожектор» холо хүрэтэр яларма галаа сасана. Хотымнай бусадшье промышленна предприятиин залуушуул амжалтаараа алдаршана. Мүн алдуу дутуунуудаа нюуха хүсэлгүйбди, дутагдалнуудшье бии байха. Эдэ бүгэдэн тухаймнайшье дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн конференцидэ болохо байһаниинь лабтай.

Батамунко ЖАМСУЕВ (Чисаанын совхозой главна ветеринарна врач):

— Хүдөөгэймнай залуушуул урматай. Энэньшье ойлгосотой даа. Яахадааб гэхэдэ, урдань үзэгдөөгүй ехэ таряа гүрэнэйнгөө амбаарта оруулаа бшуубди. Эндэл залуушуулнай хамсыгаа шамаа. Олохон лэ залуу механизаторнууднай шалгараа. Гурбадахи фермын комсомолец Иннокентий Дьяновые эндэ дурдамаар. Залуу малшаднайшье мүхөөгөө үгтэнэгүй. 4-дэхи фермымнай түрүү һаалишан комсомолка Лида Жамьянова ажал хэрэгээрээ алдаршанхай. Эдэ бүхы эрхимүүд, галта сэдьхэлтэн, габшагай үетэн тухайдаал конференци дээрээ үргэнөөр хэлсэхэ, дүй дүршэлыень зүбшэхэ байһамнай элитэ ааб даа.

Содном БУДАЖАПОВ (Буряадай АССР-эй габьяата артист);

— Би хүдөө ажахыда, мүн промышленностьда хүдэлдэг залуу нүхэдэйнгөө ээлжээтэ конференциие ажалай амжалтаар угтаһанда баһал баясанаб, амаршалнаб тэдэниие. Гэхэ зуура, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд тушаа, залуу үетэниие хүмүүжүүлгын асуудалнууд тушаа һонирхолтой хөөрэлдөөн энэ конференци дээрэмнай болоһой гэжэ хүсэнэб.

…амбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ шэнэ томохон туһа нэмэри оруулагдаба

…уулинай дайда соогуур ниидэн дабшадаг «Полет-1» гэжэ аппарадые табилгын замбуулин соогуур …ые, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлгые саашадань хүгжөөлгэдэ хэр ехэ удха шанартай … тухай асуудалтайгаар СССР-эй Наукануудай академиин президент академик В. В. Келдыштэ …», «Известия» газетэнүүдэй, ТАСС-ай корреспондентнүүд хандаа.

…л: Замбуулин соогуур … «Полет-1» гэжэ аппара… …гдаһанай удха шанарые … сэгнэнэбтэ?

…: Замбуулинай дайда соо… …аа хубилган ниидэдэг …» гэжэ аппарадай дэлхэй …ха түрүүн амжалтатайгаар …ан ушар хадаа замбуули… …ые совет эрдэм ухаанай …ёһоор шэнжэлэн мэдэхэ …шанарайнгаа талаар шэнэ … болоно. Совет эрдэмтэ… …нструкторнууд, инженер, … болон хүдэлмэришэдэй …хамшагта илалта хадаа …дэбжэлтын эгээн лэ бэрхэ… …эн лэ орёо нарин һалба… …лаар Советскэ Союзай …тэ түрүү һуури ээлжэ …ь үшөө дахин гэршэлжэ…

…техническэ шэнэ туйлалта …тикые болон замбуулинай …шэнжэлэлгые хүгжөөлгэдэ … удха шанартай. Замбуулин … дабшан ниидэхэдээ замаа …убилгаха арга боломжо ха… …мбуулинай дайдые шэнжэ… …эхэ шэнэ зорилгонуудые … шадаха замбуулинай …ууддай гол шухала шана… …лоно.

…л: «Полет-1» гэжэ зам… … онгосые табилга зам… … захагүй дайда соо науч… …элэлгэ хэхэ хэрэгтэ ямар …нартайб?

…: Замбуулинай аппара… …аа хубилгажа шадаха бай… …р замбуулинай дайдын …шанарые мэдэжэ абаха та… …га боломжонуудые гори… … үгэдхэжэ үгэнэ.

…жэ ябахадаа замаа хубил… …мэл одоной экваторһаа …тээр дабшалгыень хубил… … олгоно. Тиимэһээ замаа …аг гансахан нимэ хэмэл …рэ тодхогдоһон научна ап… …ар замбуулинай дайдын …юнуудта хэмжэлгэ хэхэ … болоно. Тиихэдэ замбуу… …ппарадай замые урид ха… …һан программын ёһоор …газарһаа радиокоманда үгэ… …лгаха аргатай юм.

…гыень доошо дээшэнь … газар шадарай замбуу… …йдын дээшэ доошоо боло… …аа ямар шэнжэтэй бай… … мэдээнүүдые абажа бо… …на.

… хубилгажа шадаха бай… …рэһээнь хэмэл одонуудые …огическа шэнжэлэлгэнүү… …ын тулада хэрэглэжэ бо… … Метеорологическа хэмэл …ай замые хубилгалга ме… …ическа талаараа тусгаар …той район руу тэрэниие …арга олгоно.

…л: Замбуулинай «Полет… … аппарадые табилга онгосо… одонууд дээрэ хүнэй һуужа ниидэлгэнүүдые хүгжөөлгэдэ ямар удха шанартайб?

Харюу: Замбуулинай «Полет-1» гэжэ аппарадай табигдаһан ушар хадаа урда тээнь хараалагдаһан замаар гол түлэб ниидэлгэһээ замаа ехээр хубилган ниидэлгэдэ дамжан орохо арга олгоно.

Иимэ аппарадай табигдаһан ушар ниидэжэ ябахадаа залан шэглүүлэгдэдэг онгосо-одонуудые байгуулха талаар горитой алхам болож үгэнэ. Замбуулинай эдэ онгосонуудта һуужа ябаһан хүн өөһэдынгөө һанаашаар замаа хубилгаха аргатай болохо. Тиимэ болохолоороо, замбуулинай онгосонууд улам бүри ехээр хүнэй мэдэлдэ орохо байна.

Замаа хубилган ниидэдэг замбуулинай онгосонууд хадаа ямаршье замһаа урид хараалагдаһан космодром дээрэ бууха, замбуулинай дайда соогуур ондо ондоо замаар ниидэжэ ябаһан онгосонуудай уулзалгые бэелүүлхэ арга, тэрэшэлэн буухадаа эгээн таарамжатай газар космонавтын шэлэн олохо арга олгохо.

Онгосонуудай, замаа хубилгаха шадабари хадаа научно-шэнжэлэлгын тон томо станцинуудые байгуулжа, замбуулинай дайда соогуур газарые тойрон дабшаха замда гаргаха арга олгохо. Тиихэдэ энэ станциин экипаж, научна оньһо түхеэрэлгэнүүдынь һэлгэгдэдэг, станци бүхы шухала юумээр таһалгаряагүй хангагдадаг байха болоно.

Асуудал: Замбуулинай «Полет-1» гэжэ онгосые табилга замбуулинай дайда соогуур холын ниидэлгэ хэхэ хэрэгтэ ямар удха шанартайб?

Харюу: Замбуулинай дайда соогуур холын ниидэлгэ хэхэ хэрэгтэ энэ аппарат табилгын удха шанар хамагай түрүүндэ юугээр тодорхойлогдоноб гэхэдэ, Һара болон Наранай системын планетэнүүд тээшэ табигдаһан замбуулинай автоматическа аппарадууд, тэрэшэлэн хүнэй һуужа ябаһан планетэ хоорондын онгосонууд планетэдэ ойртоод ябахадаа замаа хубилгаагүй һаа, тэдээн дээрэ буужа шадахагүй байна бшуу. Тэрээнһээ гадна, Һара, Марс гү, али Венерэ тээшэ хүнэй ниидэхын тулада замбуулинай мантан томо онгосонуудые байгуулха аргануудай нэгэн гэхэдэ, эдэ онгосонууд газарые тойрон дабшадаг хэмэл одон дээрэ хуби хубяар хабсарган байгуулагдаха зэргэтэй юм. Замбуулинай нимэ онгосонуудай зарим хубинь замаа хубилгадаг замбуулинай аппарадууд байха ушартай.

Газарые тойрон саг үргэлжэ дабшадаг мантан томо станцинуудай байгуулагдаад байгаа һаань, планетэнүүд хоорондын онгосонуудта хүниие һуулгажа, Һара болон Наранай системын планетэнүүд тээшэ табилга горитойгоор хүнгэдхэгдэхэ байгаа. Эдэ станцинуудые замда ябаһан одон дээрэ хабсарха, экипаж болон оньһо түхеэрэлгэнүүдыень һэлгэхэ хэрэгые имагтал замбуулинай дайда соогуур замаа хубилган ниидэдэг аппарадуудаар бэелүүлжэ болохо байна бшуу.

Һара, Марс гү, али Венерэ хүрэтэр ниидээд бусажа ерэһэн замбуулинай онгосонууд замаа тон орёо наринаар хубилгаагүй һаа, газар дээрэ урид хараалагдаһан райондо буужа шадахагүй байха болоно.

Тиимэ болохолоороо, замбуулинай дайда соогуур замаа хубилган ниидэдэг «Полет-1» гэжэ аппарадые байгуулһан ушар замбуулин юртэмсэ соогуур холын ниидэлгэнүүдые хэхэ орёо нарин зорилгонуудые шиидхэхэ талаар шэнэ алхам болож үгэнэ.

Замаа хубилган ниидэдэг аппарадуудые хэрэглэн, тон олон зорилгонуудые шиидхэжэ болоно. Эндэ тэдэниие хэрэглэхэ үсөөхэн жэшээнүүд дурдагдаһан байна. Гэбэшье эдэ жэшээнүүд замбуулинай «Полет-1» гэжэ аппарадай амжалтатайгаар табигдаһанай угаа ехэ удха шанартай байһан тухай тобшолол хэхэ арга олгоно.

Замбуулинай «Полет-1» гэжэ аппарат байгуулаад, тэрэниие табилга бэелүүлһэн эрдэмтэд, конструкторнууд, инженер, техникүүд болон хүдэлмэришэдэй коллектив замбуулинай дайда шэнжэлхэ, замбуулин юртэмсэ соогуур ниидэлгые хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ ехэ туһа нэмэри оруулба.

Малаа эдеэлүүлгэдэ — онсо анхарал

Агуусхэ Октябриин социалис революциин 46-дахи жэлэй алдарта ойн һайндэрые Буряад ороноймнай колхоз, совхозуудай малшад ажалай зарим тэды бэлэгтэйгээр угтаһан байна. Республикамнай нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 50 мянгаад центнер мяха, 35 мянган центнер һү, хоёр миллион таран үндэгэ гүрэндөө ехэ худалдаһан байха юм. Энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо нилээд олон хурьга, тугал түлжүүлэгдэһэн, үнеэдэй тоо олошорһон. Кабанскын совхозой, Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Байкал» колхозой малшад гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа.

Мүнөө колхоз, совхозуудай олон хонишод, малшад, үхэршэд, гахайшад малайнгаа үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлдэбэ. Малай байра, малшадай гэр дулаалагдажа, үбһэ, һолоомон үбэлжөөндэ оруулагдаба. Намарай намжаа һэрюун сагта малаа оролдосотойгоор адуулжа, атар тарган болгоһон малшадшье олон.

Хэды тиимэ байбашье, энэ жэлэй үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэйгээр ажаллаха, үбһэ тэжээлдээ гамтайгаар хандажа, тэрэнээ һайса буйлуулжа малда үгэхэ эрилтэ бүхы малшадта табигдана. Юуб гэхэдэ, малай ашаг шэмые гансал бэлшээриин үедэ бэшэ, мүн үбэлэй үедэшье улам дээшэлүүлхэ шухала. Энэ зорилгые шиидхэхэ арга боломжо манай ажахынуудта дүүрэн бии.

Гэбэшье малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, илангаяа үбһэ тэжээлээ зүбөөр хэрэглэхэ ябадалда, олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, малшад бодомжогүйгөөр хандана. Жэшээнь, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд байгша ондо урда жэлэйхиһээ үбһэ, силос бага бэлэдхэбэшье, мүнөө хүрэтэр һолоомоёо суглуулжа хахадлаашьегүй байһаар. Иимэрхүү байдал Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй болон бусад зарим үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудта үзэгдэнэ.

Үбһэ тэжээлэй хомор байхада һолоомоёо нарин нягтаар суглуулжа абангүй байха гээшэ гэмтэ ябадал болоно. Мүнөө саһанай ехээр ороодүй байхада колхоз, совхоз бүхэн һолоомоёо заашье тээнгүй суглуулжа, малай үбэлжэхэ газарта оруулжа һүрилхэ уялгатай. Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхозойхид полиёо тармажа, нилээд ехэ һолоомо абаа. Эдэнэрэй дүй дүршэл хаа хаанагүй хэрэглэгдэхэ ушартай.

Тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхынгээ хажуугаар, тэрэнээ һайса бэридхэжэ, зүбөөр гаргашалха гээшэ шиидхэхы удха шанартай. Үбһэ, һолоомоёо гамтайгаар, һайса буйлуулжа малда үгөөл һаа, малшад амжалта туйлаха байна. Теэд олохон ажахынуудта һолоомо ууралтуулжа үхэртэ эдюулхэ хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй байһаар. Зэдын үйлэдбэриин управлениин олонхи колхоз, совхозуудта һолоомониинь малда буйлуулагдангүйгөөр, хүл доронь хаягдажа үгтэнэ. Эндэхи «Коммунизм» колхоздо ехэнхи һолоомониинь поли дээрээ малда гэшхэгдэжэ һалаһан байха юм.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта һолоомоёо там хайрагүйгөөр гаргашалха баримтанууд дайралдана. Һолоомоной тоо бүридхэлэй мууса табигдаһан ушарһаа эндэ һолоомо үрихэ, хулгайлха ябадал гарана.

Хяагтын, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй олохон ажахынуудта малда үбһэ хэжэ үгэхэ кормушка мүнөө хүрэтэр зохидоор түхеэрэгдээгүй байна. Үбһэ миин газар дээрэ хаяжа үгэхэдэ хэды ехэ гээгдэнэ гээшэб. Илангаяа үбһэнэй шэмэ ехэтэй сэсэг эдеэнь үйрэжэ, шорой шохойтой холилдожо һалана бшуу.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгүүд болон постнууд гүүртэ, отара, фермэ бүхэндэ ябажа, тэндэ хобоо кормушкануудые заатагүй түхеэрүүлхэ, үбһэ тэжээл малай хүл доро хаяжа үгэхэ ябадалые огтолон болюулха үүргэтэй. Тиихэ зуураа, үбһэ тэжээлые арбан хоногуудаар, һараар хубааарилжа зүбөөр гаргашалха, тэжээл буйлуулжа малда үгэхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэдэнь малшадта туһалха болоно. Мүн фермэ дээгүүр байһан хубиин малай тоо бүридхэлые һайса абажа тэдэндэ колхоз, совхозой үбһэ тэжээл эдюулхэ баримтануудтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ шухала.

Түрэл түрэлэй малай тамир, ашаг шэмыень харалсажа, тэжээлэй зүб рацион табижа, тэрэнэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһые хинаха талаар колхоз, совхозуудай зоотехнигүүд онсо харюусалгатай. Зарим газарта үбһэ тэжээлээ арьбалхамнай гээд, шэнэ түгаллаһан үнеэдые газаа барижа, һайса эдеэлүүлээд, үдэртөө гурба-дүрбэ һаахын орондо һүрэгтэйнь бэлшээридэ туужархидаг ушар бии. Эдэ бүгэдые тэсэхын аргагүй. Һү шэмэ ехэ үгэмөөр малые садатарнь зүбөөр эдеэлүүлхэ хэрэгтэй.

Гадна малай тэжээлдэ мочевинэ, биостимуляторнуудые хэрэглэхэдэ угаа ехэ аша үрэтэй гэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулна. Тиимэһээ фермэ бүхэндэ үбэлжэлгын эхилһэн сагһаа хойшо эдэ шэнэ аргануудые гүйсэдөөр хэрэглэхын хойноһоо оролдохо гээшэ зоовет мэргэжэлтэдэй, бүхы малшадай нангин зорилго болоно.

Тахяа шубуудта, нарай ногоо эдюулхын тула гидропоночно аргаар таряа ургуулха хэрэг хаа хаанагүй үргэнөөр эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Энэ арга хэрэглэхэдэ таряа талханай зүйл хэдэн дахин алмагдахаһаа гадна, малай, шубуунай бэедэ тон хэрэгтэй бэдэсүүд, витаминууд үгтэхэ ха юм.

Малай дорохи һайн дэбдихэр тэжээлэй хахадынь алмадаг гэжэ малша буряад зон дэмы хэлсэдэггүй. Мүльһэн хүйтэн шала дээрэ хэбтэһэн малые хэды ехээр эдеэлүүлээшье һаа, тэрэ өөдэлдэггүй бшуу. Ушар иимэһээ малай доро дэбдихэ хохир, хюрөөгэй хибэдэһэ, сагаан хулһа гэхэ мэтые элбэгээр бэлдэжэ абаха эрилтэ табигдана.

Тэрэшэлэн малай үбэлэй бэлшээри һайнаар эмхидхэжэ шадабал, нилээд ехэ үбһэ тэжээл алмагдаха байна. Колхоз, совхоз бүхэндэ дүй дүршэл ехэтэй малшадые үбэлдөө мал адуулхаар табижа, тэдэниие дулаан хубсаһа хунараар хангаха шухала.

Тэжээл зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ байһан малшадай дүй дүршэлые согсолжо, бүгэдын шадабари болгохо, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тушаа колхоз, совхозуудай партийна организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд, зоовет мэргэжэлтэд ехэхэн оролдолго гаргаха уялгатай.

Колхоз, совхозуудай малшад! Үбһэ тэжээлээ нарин нягтаар гаргашалжа, адууһа малаа садатарнь зүбөөр эдеэлүүлжэ, заашье тураангүй, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ ондо оруулхын тула бүхы хүсэл зоригоо, мэргэжэл шадабаряа гаргагты.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Ниитын гурим сахихадаа шалгарһан милициин хүдэлмэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Совет милициин үдэртэй дашарамдуулан, ниитын гурим сахилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

1. **Дорофеев Аким Васильевичые** — ажалшадай депутадуудай Улаан-Үдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой Тарбагатайн милициин таһагай начальник.
2. **Дандаров Гатан Дандаровичые** — ажалшадай депутадуудай Хяагтын аймагай Соведэй гүйсэдкомой милициин таһагай участогай штатнабэшэ этигэмжэтэ.
3. **Мартемьянов Валерий Николаевичые** — арадай дружинын гэшүүн.
4. **Партянко Григорий Трофимовичые** — ажалшадай депутадуудай Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдкомой милициин таһагай штатнабэшэ этигэмжэтэ.
5. **Хохлов Василий Зиновьевичые** — арадай дружинын штабай начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1963 оной ноябриин 6.

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик А. И. Бергдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Радиотехникэ хүгжөөхэ талаар элитэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр дала наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, академик **Аксель Иванович Бергдэ Ленинэй орден, «Хадуур ба Балта»** гэһэн алтан медаль барюулгатайгаар **Социалис Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1963 оной ноябриин 10.

МИЛИЦИИН АХАЛАГША ЛЕЙТЕНАНТЫН ТАБАН ШАН

МАГАДАН, ноябриин 9. **(ТАСС-ай корр.).** Совет милициин мүнөө жэлэй һайндэрые ахалагша лейтенант Алексей Трофимович Дубовицкий илангаяа омог баяртайгаар тэмдэглэбэ. Тэрэ хадаа ниитын гурим сахиха Магаданай областной управлениин госавтоинспекторээр хүдэлдэг юм. Тэрээндэ нэгэ доро правительствын табан шан: Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орден, Алдар солын гурбадахи шатын орден, Эрэлхэг зоригтой байһанай түлөө хоёр медаль, Германие илаһанай түлөө медаль барюулагдаа. Баатар энэ хүбүүнэй шангууд хорин жэл болоод ээсэ олоһон байна.

Дайнай үедэ иимэ ушар болоо һэн. Шан бүхэниинь гвардиин старшина Дубовицкийе подразделенидэнь олодоггүй байһан. Энэ хүбүүн тагнуулшадай ротын комсорг байхадаа дайсанай ара талада холуур харюусалгатай даалгабаринуудые дүүргэдэг байһан юм. Дайнай дүүрэхэлээр коммунист Дубовицкий Холын хойто зүгтэ хүдэлхэеэ ошоһон юм. Тиигээд лэ Алексей Трофимович Магаданай областьдо автоинспекторээр олон жэлдэ хүдэлжэ байһаар. Тэрэнэй участок — автомобильнуудай ябадаг Колымадахи харгы юм. Дубовицкий коммунис ажалай ударник болонхой.

Металлургнууд хүдөө ажахыда туһална

МОСКВА, ноябриин 9. **(ТАСС-ай корр.).** Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргахада хэрэгтэй болодог сернэ кислота улам ехээр үйлэдбэрилдэг болоё гэһэн уряатайгаар Усть-Каменогорско туулганай комбинадай коллектив оронойнгоо үнгэтэ металлургиин предприятинуудай химическэ цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаба.

Усть-каменогорскынхидой һайн һайхан энэ үүсхэлые Балхашай горнометаллургическа комбинадай болон Волховой алюминиин заводой коллективүүд дэмжээ.

Металлургиин промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай президиум усть-каменогорскынхидой үүсхэл һайшаагаа.

МОСКВА. 1963 оной ноябриин 7. Агуусхэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ. Улаан талмай дээрэ болоһон Москвагай гарнизоной сэрэгшэдэй парад харуулагдана. Зураг дээрэ: (зүүн таладань) холо буудадаг зенитнэ ракетэнүүд. Нүгөөдэ зураг дээрэнь: Улаан талмай дээрэ парадта гараһан баллистическэ ракетэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Лекторнуудэй бүлгэмэй хүдэлмэри тухай

Ажалшадай эрилтые иигэжэ хангана

Коммунизм байгуулха Программа бодото дээрэнь бэелүүлгые оюун ухаанай талаар хангаха, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, коммунис ёһоной ниитын харилсаа хүгжөөхэ, хүнүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, хуушан сагай хог үлэгдэлтэй хайра гамгүй тэмсэхэ гээшэ партиин соёл сурталай хүдэлмэриин гол зорилго болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол дотор заагдана. Энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ партиин хурса зэбсэг болохо лекционно хүдэлмэри ехэхэн үүргэтэй.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин харьяата хүдөө нютагуудтахи лекторнуудэй зарим бүлгэмүүд лекционно хүдэлмэреэ зарим тэды һайжаруулаа. Никольскын, Хонхолын, Бага-Куналейн, Шэнэ-Заганай лекторнуудэй бүлгэмүүд лекци болон элидхэлнүүдые ажабайдалтай, ажахын зорилготой нягта холбоотойгоор, удха һайнтайгаар үнгэргэдэг болонхой.

Мүнөө сагай эрилтэдэ харюусамаар ажалшадай дунда соёл сурталай хүдэлмэри лекторнуудэй ямар бүлгэм һайнаар ябуулнаб гэжэ парткомой хүдэлмэрилэгшэдһөө асуубал, Хонхоло ошогты. Тэндэ хэрэгтэй юумэеэ олохот гэжэ харюусадаг. Багша Ф. Варфоломеевэй хүтэлбэрилдэг Хонхолын лекторнуудэй бүлгэм гэшүүдээр үсөөхэн (оройдоол табан хүн) юм. Тиигэбэшье нютагайнгаа зоной ухаан бодолой эрилтые дүүрэн хангаад лэ байдаг гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. 5 хүнһөө бүридэһэн энэ бүлгэм ажалшадай дунда ябуулха лекционно хүдэлмэриингөө түсэб хайшан гэжэ табидаг, тэрэнээ бэелүүлдэг бэ гэһэн асуудал гарана.

«Знание» гэжэ нэрэтэй бүлгэмэй гэшүүд тус тустаа өөһэдынгөө мэргэжэл, шадабаряар ажахын ямар нэгэн һалбари даажа абадаг. Жэшээнь, лекторнуудэй бүлгэмэй түрүүлэгшэ Ф. Варфоломеев өөрөө уласхоорондын байдал, багша А. Зайграева—уран зохёолой болон гоё һайхан юумые зүбөөр мэдэрэн ойлгохо, багша А. Захарченко—бурхан шажанда эсэргүү темэ, колхозой главна зоотехник Ф. Тугаринов—хүдөө ажахын эрдэм ухаанай туйлалта болон ажалай түрүү дүй дүршэл; парткомой секретарь А. Бекешев—политическэ асуудал гэхэ мэтэ һалбаринуудые даажа абанхай. Эдэнэр даадаг һалбариингаа шухала асуудалаар лекци бэлдэдэг. Тиигээд тэрэнээ бүлгэмэй совет дээрэ зүбшэлгэдэ табидаг. Соведэй үзэмжэдэ табигдаһан лекци бүхэн мүнөөнэй эрилтэдэ хэр харюусамаар бэ, удха шанарайнгаа талаар юрын зоной ойлгожо абамаар гү гэжэ али бүхы талаһаань нүхэдэй ёһоор шэнжэлэн хаража баталагдадаг.

Бүлгэмэйхид бүхы хүдэлмэреэ колхозой парткомой баталһан тусхай түсэбөөр ябуулдаг. Хараалагдаһан түсэб хэр бэелүүлэгдэнэб гэжэ партком хинан шалгажа, бодото туһаламжа үзүүлжэ байдаг.

Һүүлэй үедэ бүлгэмэй гэшүүд ямар лекцинүүдые уншааб гэһэн асуудалда бүлгэмэй түрүүлэгшэ Ф. Варфоломеев:

— Парткомой секретарь А. Бекешев, главна зоотехник Ф. Тугаринов Хитад Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаан тухай, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнуудаар, «Ленин шэнгеэр ажаһууха, һуралсаха, ажаллаха хэрэгтэй» гэһэн хоёр лекци, би өөрөө, А. Захарченко—«Үзэл сурталай талаар зэргэ амгалан оршожо 'болохогүй юм», «Репин—арадай агууехэ уран зураашан» гэһэн темэнүүдээр лекци уншагдаа,—гэнэ.

Ажалшадай дунда соёл сурталай хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар, үрэ ехэтэйгээр ябуулхын тула бүлгэм лекционно хүдэлмэридэ нютагай интеллигентнэрые олоор хабаадуулдаг гуримтай. 400-гаад үрхэтэ айлтай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб болохо Хонхоло тосхоной бүхы ажалшадай культурна эрилтые миин 5 хүнэй хангахань бэрхэтэй бшуу.

Мүнөө болотор бүлгэмдөө шэнэ гэшүүдые олоор абаагүй байдагынь халагламаар. Тосхондо культурно-гэгээрэлэй, эмнэлгын, хэлхээ холбооной, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд, һургуули бии. Тэндэ һургуули һудартай мэргэжэлтэд олон хүдэлдэг. Гадна колхоздо хүдөө ажахын хэдэн мэргэжэлтэд ажаллана. Тэдэниие бултыень бүлгэмдөө абаа һаань, арад зоной дунда ябуулагдадаг ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри бүри һайн болохо һэн. Энэ талаар хэмжээ ябуулгануудые хэжэ захалаабди.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тула Хонхоло нютагай хүдөөгэй лекторнуудэй бүлгэм ажалшадай дунда соёл сурталай хүдэлмэри иигэжэ ябуулна.

Б. ЖАМБАЛОВ.

Гурбадахи гүүртынхид магтаалтай

Борьёогой совхозой гурбадахи отделениин һү һаалиин 3-дахи гүүртэ Агууехэ Октябриин ойе ажалай ехэ амжалтаар угтаба.

Энэ гүүртын һаалишад 9 һара соо гүрэндэ һү худалдаха уялгаяа 103 процентдэ хүргөөд, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гэжэ эршэтэйгээр ажаллана. Тус гүүртын хэдэн һаалишад үнеэн бүриһөө жэл соо һү һааха уялгаяа октябрь һарада дүүргээ юм. Нэрлэбэл, А. Тимофеева үнеэн бүриһөө 1683 литр һү һааха уялгаяа совхоз соогоо эгээн түрүүлэн дүүргэжэ, парткомой болон рабочкомой вымпелдэ хүртөө. Мүн А. Григорьева — 1548 литр, Н. Цынгунжапова—1536 литр һү һааха жэлэйнгээ уялга баһал амжалтатай. бэелүүлэнхэй.

Һаалишан Г. Усольцеваашье нүхэдһөө хожомдоногүй. 9 һарынгаа түсэб дүүргээд, үнеэн бүриһөө 1508 литр һү һааха уялгаяа Октябриин һайндэр хүрэтэр хүсэлдүүлээ.

Энэ гүүртынхид гансал һү һааляараа бэшэ, мүн бусадшье ажалаараа суурхадаг. Түрүүшын саһа хүлеэнгүй, дулаан үдэрнүүдые дүүрэн хэрэглэжэ, үнеэдэй, туғалай байрануудые ябтаб заһажархинхай, забһар соорхойнуудыень шабаһанхай.

— Минии бригадада залуу малай гүүртэ оролсодог. Тэндэ мал адуулагшаар Дансаран Самбуев Бальжад һамгантаяа ажаллана. Сентябрь һарада тэдэнэй харууһалдаг мал сүүдхэдээ толгой бүринь 970 граммаар нэмээгдээ. Октябрь һарада сүүдхэ бүри 800 граммаар түлжөө,—гэжэ бодо малай бригадын бригадир Августа Михайловна Сидникина хэлэнэ.

Энэ гүүртынхид һаалишадай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые арбан хоног бүри гаргажа, түйлаһан амжалта тухайгаа хөөрэлдэн, ерэхэ арбан хоногой туршада ямар ажал хэхэеэ тодорхойлдог.

—Манай гүүртэдэ зоовет-мэргэжэлтэдэй ерэжэ хөөрэлдөө хэдэг, тусхай асуудалнуудаар семинар үнгэргэдэг байгаа һаань, ехэ һайн бэлэй,—гэжэ А. М. Сидникина һаалишадай зүгһөө мэдүүлнэ.

Гэхэ зуура энэ гүүртэдэ иимэрхүү хөөрэлдөөн, семинар огто үнгэргэгдөөгүй юм.

Мүнөө тус гүүртын коллектив үнеэдээ искусственна аргаар бултыень үрэжүүлээд, үбһэ, һолоомо, һайса зөөжэ, үбэлжэлгэдөө эрхимээр бэлдэжэ байна.

А. ДОНДОКОВ.

АЙЛ БҮХЭН ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ ЗАХИБА

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Тухум тосхондо 60-аад айл һуудаг. Колхознигуудай байдал жэл бүри болбосон түхэлтэй боложо байдаг. Тухум тосхондо (центрһээ 18 модоной газарта) колхозой 2-дохи бригадын гэшүүд ажаһуудаг юм. Колхозой энэ 2-дохи центртэ мүнөө жэл эхин һургуули (4-дэхи класс хүрэтэр) нээгдэнхэй. Поёхоной почтын даабаряар жэл бүри Тухум, Мэнгэй, Оёор-Царам гэжэ тосхонуудаар, холын гүүртэ, отара дээгүүр ябажа, газетэ, журнал захиулдагби. Эндэхи нютагай ажалшад 1964 оной газетэ, журналнуудые олоор захина. Жэшээнь, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Сельская жизнь» «Буряадай залуушуул», «Ленинэй туг», «Комсомольская правда», «Пионерская правда» газетэнүүдые, «Байгалай толон», «Огонек», «Агитаторай блокнот», «Крестьянка», «Работница» гэхэ мэтын олон журнал, газетэнүүдые захиба. 30—40 түхэригтэ хүрэтэр газетэ, журнал захидаг колхознигууд олон. Тугалшан Цыпилма Гомбоева, һаалишад Валя Батуева, Санжимитан Тубчинов, хонишод Бавасан Цыбикдоржиев, Пурбо Биликтуев, механизаторнууд Дашацырен Очиров, Молот Жамбалов, 70 наһатай Бальжи Замбалаевич Магбунов ба бусад тэдэнэй дунда бии.

С. Билинтуев,—
хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэ.

Һараар уридшалба

Хурамхаанай совхозой дүршэлтэй һаалишад Дулма Лыгденова, Очирма Лыгденова, Галина Зубкова, Антонида Цыдыпова гэгшэд һү һааха 11 һарынгаа түсэбые ноябриин 7-до дүүргэбэ.

— Совет хүн бүхэн агууехэ һайндэртөө хубита бэлэгээ бариха гэжэ оролдодог. Мүн бидэнэршье бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, бүтээсэтэй һайнаар ажаллаха гэжэ эрмэлзээд, 11 һарынгаа түсэбые нэгэ һараар уридшалан дүүргэбэбди. Манай хубита бэлэг энэ болоно,—гэжэ совхозой эдэ һаалишад мэдүүлнэ.

В. Гармаев.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1963 оной ноябриин 12.

★

МОСКВА. А. А. Ждановай [нэ]рэмжэтэ Нэгэдэхи жэшээтэ ти[по]графиин коллектив хэдэн мянга[н] хэһэгээр плакат, открыткэ, жу[р]нал, картинануудай буулгаб[ар], каталог болон портредүүдые [хэб]лэн гаргадаг юм. Энэ колле[ктив] Агууехэ Октябриин социалис [ре]волюциин 46 жэлэй ойе эр[хим] һайнаар угтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: офсетнэ ар[гаар] хэблэдэг цех соо. Цехэй ма[стер] С. В. Морозов, хэблэн барлага[ай] орлогшо И. В. Жихрева хэбл[эжэ] гаргаһан плакадуудайнгаа ш[анар] шалгана. Баруун таладань—б[элэн] болоһон продукци абагша Л. [...] Илюхина байна.

ТАСС-ай фотохрони[ка].

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

Ажалай 10 һарын дүн

(Совнархозой түрүүлэгшэ М. Н. МАРКЕЛОВЭЙ хөөрөөнһөө)

Экономическа районой ажалшад үнгэрһэн 10 һарын туршада эршэмтэй һайнаар ажаллажа, промышленностиин һалбари бүхэн гүрэнэй түсэб дүүргэбэ. Совнархоз бүхы дээрээ үйлэдбэриингөө түсэбые болзорһоонь 7 хоногоор уридшалан дүүргээд, хэдэн арбаад миллион түхэригэй продукци даабариһаа гадуур үйлэдбэрилбэ. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн нёдондонойхиһоо 10 процентээр ургаһан байна. Тиихэдэ индустриин гол һалбаринууд ехээр хүгжөөгдөө, тусхайлбал, машина бүтээлгэ 15 процентээр, химическэ зүйлнүүдые, нефть болбосоруулга 30 процентээр, металлурги—49 процентээр ургаа.

Совнархозой промышленность ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабаряа үлүүлэн дүүргээ гэхэ гү, али нёдондонойхитой сасуулхада 8 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Промышленна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаа.

Химическэ зүйлнүүдые, нефть, горно, модо болбосоруулгын болон мебельнэ, целлюлозно-саарһанай промышленностиин, барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинүүд 10 һарынгаа түсэбые болзорһоонь арба хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Экономическа районой горнягууд жэлэй үнгэрһэн үедэ 600 мянган тонно түлишэ, ехэ үнгэтэ металл, плавиково шпат түсэбһөө гадуур арадайнгаа ажахыда үгэһэн байна.

Шулуу нүүрһэнэй, горно промышленностиин хэдэн предприяти социалис мүрысөөндэ шалгаржа, дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэбэ. Арадай ажахын совет болон профсоюзуудай Эрхүүгэй, Буряадай, Шэтын областной соведүүдэй шиидхэбэреэр Храмцовска 3-дахи угольна разрезтэ, Слюдянска рудоуправленидэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг болон 1-дэхи мүнгэн шан барюулагдаа.

Экономическа районоймнай модоной амжалтатайгаар ажаллажа, 10 һара соо гүрэнэй түсэбһөө гадуур 400 мянган кубометр модо, 50 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал, мүн модон гэрнүүдэй олон зүйлнүүд, шпала Эхэ орондоо үгэһэн байна.

Барилгын материалнуудай промышленность цемент, гипс, фарфорово амһарта болон ондоо продукци бүтээхэ даабаряа үлүүлһэн байна. Улаан-Үдын шэлэй оньһожоруулагдаһан, Ангарска керамическа зүйлнүүдэй заводууд, Олхинско избёосхын, Ангарска цементнэ заводууд түрүү зэргэдэ гаранхай.

Районой машина бүтээгшэд олон түхеэрэлгэнүүдые даабариһаа гадуур бүтээжэ, Эхэ орондоо үгэбэ. Машина бүтээлгын долоон предприяти, тэдэнэй тоодо Улаан-Үдын «Электромашина» завод социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэнхэй.

Мүн үргэн хэрэглэлэй элдэб янзын хэрэгсэлнүүд олоор бүтээгдэжэ, худалдаа наймаанай организацинуудта тушаагдаба. Ноохон бүд, трикотаж хубсаһа нэхэхэ, мяханай, макаронно зүйлнүүдые гаргаха даабари үлүүлэн дүүргэгдөө. Улаан-Үдын коммунис ажалай нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд 3-дахи кварталда шэнэ амжалта туйлажа, Россин Федерациин дамжуулгын Улаан туг абаба.

Туйлаһан амжалтаа арьбадхажа, долоон жэлэй табадахи жэлые болзорһоонь урид дүүргэхын, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулхын тула Ангара, Байгал шадар электростанци, промышленна предприятинуудые шэнээр бариха талаар ехэ ажал бүтээгдэжэ байнхай. Эрхүүһээ Улаан-Үдэ электрын энерги дамжуулха лини барилгые түргэдхэхэ талаар хэмжээн абтаад, бэелүүлэгдэжэ байна. Ангаро-Усольско хи[мическэ] предприяти, Эрхүүгэй, Бр[атска] алюминиин заводуудые, Бр[атска]ой модоной промышленна [комп]лекс, Сэлэнгын целлюлозно-[кар]тонно комбинат, нооһо [...] Улаан-Үдын фабрика [...] дүүргэхээр ехэ ажал хара[гда]данхай.

Харин экономическа ра[йоной] предприятинуудай ажалдахи [...]ритой дутагдалнууд хүсэд [...] хагдаагүй байһаар гэжэ тэмд[эглэ]хэ хэрэгтэй. Зарим предпри[ятинууд] гүрэнэй түсэб дүүргэ[хэ ...] тиигэжэ бүхы совнархозые [...] дэргэнь татажа ябана гэхээр. [Бу]ряадай республикын Ардаса[йн] леспромхоз, шэгнүүр заһаба[ри]гын завод, Татауровска бари[лгын] материалнуудай комбинат, [...]евска модоной завод тү[сэбөө] дүүргээгүй байха юм. Үшөө [...] предприяти хэрэгтэй ассорт[имен]тын ёһоор продукци бүтээхэ [даа]баряа дүүргэнэгүй, мүн [...] хүлһэ үлүү ехээр гаргаш[а ...] хүдэлмэриин сагые дэмы [...] үлүү гаргаша хэхэ ушар хү[...] усадхагдаагүй байна.

Жэлэй үлдэгшэ һара[нуудай] туршада эдэ дутагда[лнуудые] усадхажа, предприяти [...] гүрэнэй түсэб дүүргэхэ [...] хангаха зорилго табигдана.

Е. КУ[...]
бэшэжэ аб[...]

Үнэн сэдьхэлэй хэрэг

Галуута Нуурай шахтанууд... Эндэхи террикон, нүүрһэнэй склад шадар ябабал нүүрһэ тээһэн вагонеткэнүүдэй газар доороһоо удаа дараалан гаража байхыень, нээмэл уурхайнуудһаа абтаһан нүүрһэ ашаалаад ерэжэ байһан томо томо автомашинануудые, нүүрһэ ашаалһан вагонуудай түмэр замаар ошожо байхыень харахат.

Эдэ бүгэдые хаража байхадаа нүүрһэ малтаха гээшэмнай барагшүнгэхэн ажал бэшэ аал гэһэн бодол таанадай сэдьхэлдэ түрэжэшье магад.

Теэд энэмнай бодото дээрээ тиимэ бэшэ байха. Эндэхи 7/8-дахи шахтада орожо, лава соогуурнь ябажа, хүдэлжэ байһан шахтернуудай ажал харабал, нүүрһэнэй хайшан гэжэ абтадагынь тон эли болоно үгэхэ.

Нүүрһэнэй хэбтэшэдэ хүрэжэ, тэрэниие малтан абахаар бэлэн болгохын тула тон ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг гээшэ. Энэ ажал проходчигуудта даалгагдадаг. Маркшейдер болон бусад мэргэжэлтэдэй зохёоһон карта, схемын ёһоор проходчигууд газар доорохи нүүрһэнэй хэбтэшэ нээжэ үгэхын тула хэды ехэ шорой малтан абана, харгыдань дайралдаһан хабсагай шулуу тэһэлжэ сэбэрлэнэ гээшэб? Тэдэнэрэй гаргаһан шорой, шулууе кубометрээр тоолохын аргагүй—тиимэһээ тэдэнэртэ һарадаа тэды шэнээн кубометр газар малтаха гэһэн бэшэ, харин хэды метр газар доогуур ябаха даабари үгтэдэг ха юм.

Проходчигуудай гаргаһан замаар оньһон техникээр зэбсэгжэһэн наболтбойщигууд, нүүрһэнэй комбайн жолоодогшод ерэжэ, мүнөөхи хүндэ металлургиин хилээмэн гэжэ нэрлэгдэдэг шулуун нүүрһэ абадаг гээшэ.

Тиихэлээрээ проходчигуудай ажалһаа шахтернуудай бүхы хүдэлмэри сум дулдыдадаг гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Манай республикын кочегарка гэжэ алдаршаһан Галуута Нуурай шахтануудта ажал хэрэгээрээ шалгарһан проходчигууд олон. Тэдэнэй нэгэ бригадые (7/8-дахи шахтада ажалладаг) Социалис Ажалай Герой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Гармажап Дабаевич Тучинов һаяхан болотор хүтэлбэрилжэ ябаһан байна.

Өөрөө Гармажап Дабаевич ФЗУ дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр шахтада хүдэлжэ эхилээ һэн. Он жэлэй үнгэрхэ тума дүй дүршэлөөр баян болоно, проходчигуудай бригадын бригадираар дэбжүүлэгдээ һэн. Шэнэ ажалдаа дүршэжэ, эбтэй эетэй бригада байгуулжа ажал хэрэгтээ эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө, правительствын дээдэ хайрада—Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадада коммунис ажалай нэрэ зэргэ Галуута Нуурай шахта дээрэ түрүүшээр олгогдоо һэн. Һүүлээрнь жэлһээ үлүүтэйхэн сагай үнгэрөөд байхада зон нүхэдынь эрхим нүхэрөө республикынгаа засаг түрын дээдэ зургаанда—Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгаа бэлэй.

Ажалай габьяагай, арад зоной этигэл найдабариин дээжэдэ хүртэһэн Гармажап Дабаевич туйлаһан, хүсэлдүүлһэнээрээ һанаагаа амарнагүй.

— Горнягай мэргэжэл һайса шудалһан, хододоол урагшаа һанаашалжа, нүхэдтөө туһалжа ябадаг ёһотойл хүтэлбэрилэгшэ гээшэ,—гэжэ бригадир тухайгаа сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнь хэлсэдэг дэмы бэшэ.

Нүхэр Тучиновай хүтэлбэрилдэг проходчигуудай бригада гансахан 7/8-дахи шахтада бэшэ, харин бүхы шахтоуправлени соогоо хэдэн жэлэй туршада суурхажа, эрхимлэжэ ябаһан байна. Бригадын гэшүүд бултадаа коммунис ажалай ударнигууд, түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг болонхойнууд. Эдэ бүгэдэдэ бригадирай өөрынь үүргэ тон ехэ байгаа. Ажал дээрээ, сүлөөтэй сагтаа нүхэдтэйгөө уулзажа хөөрэлдэдэг, хэрэгтэй болоходонь туһалдаг. Өөрынгөө баян дүй дүршэлөөр андалдадаг заншалтай. Иигэжэ хүдэлхэдэнь өөртэншье, мүн нүхэдтэншье таатай зохид байгаа һэн. Ажал хэрэг тухайгаа, түсэб даабариин дүүргэлтэ тухай һанагаа зобоһоной хэрэггүй болоод байгаа бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, ажаллажа ерээд лэ амаржа байхада хамаагүй.

Теэд Гармажап Дабаевич Тучинов иимэ «хамаагүй» хүнүүдэй нэгэн бэшэ, өөрынгөө амарые хараад ябажа шададаггүй.

Һүүлэй хэдэн һарын туршада эндэхи шахтын проходчигуудай нүгөөдэ бригадань ехэхэн тээгдэлдэ ороһон байна. Тэндэнь шадал мэргэжэлээр муу зон байгаа гэхын аргагүй. Зэр зэмсэг, оньһон техникэншье, ажалайнь эрхэ байдалшье адлирхуу байгаа. Гансал тэдэнэрынь түсэбөө дүүргэдэггүй, тиигэжэ бусад шахтернуудай хүдэлмэридэ һаад ушаруулха баатай болодог һэн.

Иимэ эрхэ байдалыень хаража, мэдэжэ байһан Гармажап Дабаевич энээн тухай нэгэтэ бэшэ бодолгото болоһон, тэрэ бригадынхидтай хөөрэлдөөдшье үзэһэн. Һүүлэй үедэ ажал хүдэлмэреэрнь хододоо һонирходог болобо.

Удаахан хаража, адаглажа үзэһэнэйнгөө һүүлээр тус бригадын гээгдэлдэ ороһоной гол шалтагааниинь гэбэл, эндэ бригадирнууд хододоо һэлгэгдэжэ, энээн дээрэһээ боложо, бригадын гэшүүдшье үни удаан тогтожо нэгэ ажалдаа хүдэлнэгүй гэһэн тобшолол хэһэн байгаа.

Энэнь тон зүб тобшолол байһан. Хэнэйшье мэдэхээр, бригадирай, гэшүүдэй һэлгэгдэжэл байхада, хүдэлмэришэ бэрхэ коллектив байгуулхань бэрхэтэй ха юм.

Тиигэжэ нүхэр Тучинов хүршэ бригадынгаа хүдэлмэри тухай өөрынгөө бригадын гэшүүдтэ, тодорхойгоор хөөрэжэ, тэдээнтэйгээ зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр тэрэ бригадые өөртөө даажа абаха гэжэ шиидэбэ. Энэ асуудалаараа шахтын, эндэхи партийна организациин хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахадань, тэрэ үүсхэлыень халуунаар дэмжээ һэн.

Гадна өөрынь бригадые хэндэ орхихоб, бригадын гэшүүдэй хэниинь бригадираар томилхоб гэһэн асуудал гараба. Энэ асуудалдашье Гармажап Дабаевич бэлэн харюутай байба.

— Бальжинима Бальжиевые томилогты, шадахал байха,—гэжэ тэрэ хэлээ һэн.

Энэ дурадхалыень шахтын хүтэлбэрилэгшэд һайшаажа, июль һарын эхеэр нүхэр Тучинов шэнэ бригада даажа абаад хүдэлжэ эхилбэ.

Түрүүшээр бэрхэтэй байгаа. Энэншье ойлгосотой ха юм. Гээгдэжэл ябаһан хадаа тулюурхан бригада байгаа бшуу. Олонхи гэшүүдынь иимэ байдалтайгаа эбсэшэһэн, өөһэдынгөө хүсэ шадабарида найдахаяашье болишоһон байжа болоо.

Тиимэһээ нэн түрүүндэ эбтэй эетэй коллектив байгуулха, нүхэдэйнгөө урма зориг хухалангүй, харин улам бадаруулха зорилго нүхэр Тучинов өөртөө табиба. Шэнэ нүхэдтэйгөө үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ, мэргэжэл шадабариинь, хүсэл зоригынь мэдэжэ абаһанайнгаа һүүлээр тэдэнээ ажал дээрэнь шэнээр хубаарилан табяа һэн. Проходчигууд гол түлэб хоёр хоёроороо хамтаржа нэгэ газарта хүдэлдэг гээшэ. Гармажап Дабаевич бригадынгаа гэшүүн бүхэнтэй тус тустайнь суг хүдэлөөдшье үзөө. Тиихэдээ хэниинь юу хэжэ шадаха байһаниинь, ямар ажалда булюу дүршэлтэй гэхэ гү, али дуратай байһаниень элирүүлжэ абаа һэн. Энэнь бригадынгаа хүдэлмэри саашадаа зүб[өөр] хидхэхэдэнь ехээр туһалаа.

Гээгдэжэ ябаһан бригадые [нүхэр] Тучиновай даажа абаһанһаа [хойшо] гурба үлүүтэйхэн һара [үнгэрөө] байна. Мүнөө энэ бригадые[н] [ажал]хи хүдэлмэришэдые танихань[гүй] тэй болоо. Согтой хүхюутэй, [...] дорюунууд, ажал дээрэнь [...]тнай—аляа зугаатайнууд. [...] гурбадахи һараа түсэбөө [...] дүүргэжэ, мүнөө үедэ шах[тын] түрүү бригадануудай зэргэд[э ябажа] жа ябана. Коммунис ажалай [нэрэ] зэргэтэй болохын түлөө т[...] оролсонхой.

Ямар аргаар, хайшан га[жа] гадаяа гээгдэлһээнь нимэ түр[...] габа гээшэбта гэжэ Гармаж[ап Даба]евичһаа һурахадамнай:

— Муу хүдэлмэришэд га[...]даггүй ха юм. Харин тэд[энтэй] суг хүдэлжэ, ажалынь зүбөөр [...] хэжэ шадаха хэрэгтэй. Ур[...] боложо, урма зоригынь ху[...]гүй, хэрэгтэй сагтань туһалж[а ...]хи үүсхэлыень дэмжэжэ хү[...] хүдэлмэришэдшье зоригтой хү[...] ажал хэрэгшье урагшатай ба[йна] гээд нүхэр Тучинов дарууха[н] харюусаа һэн.

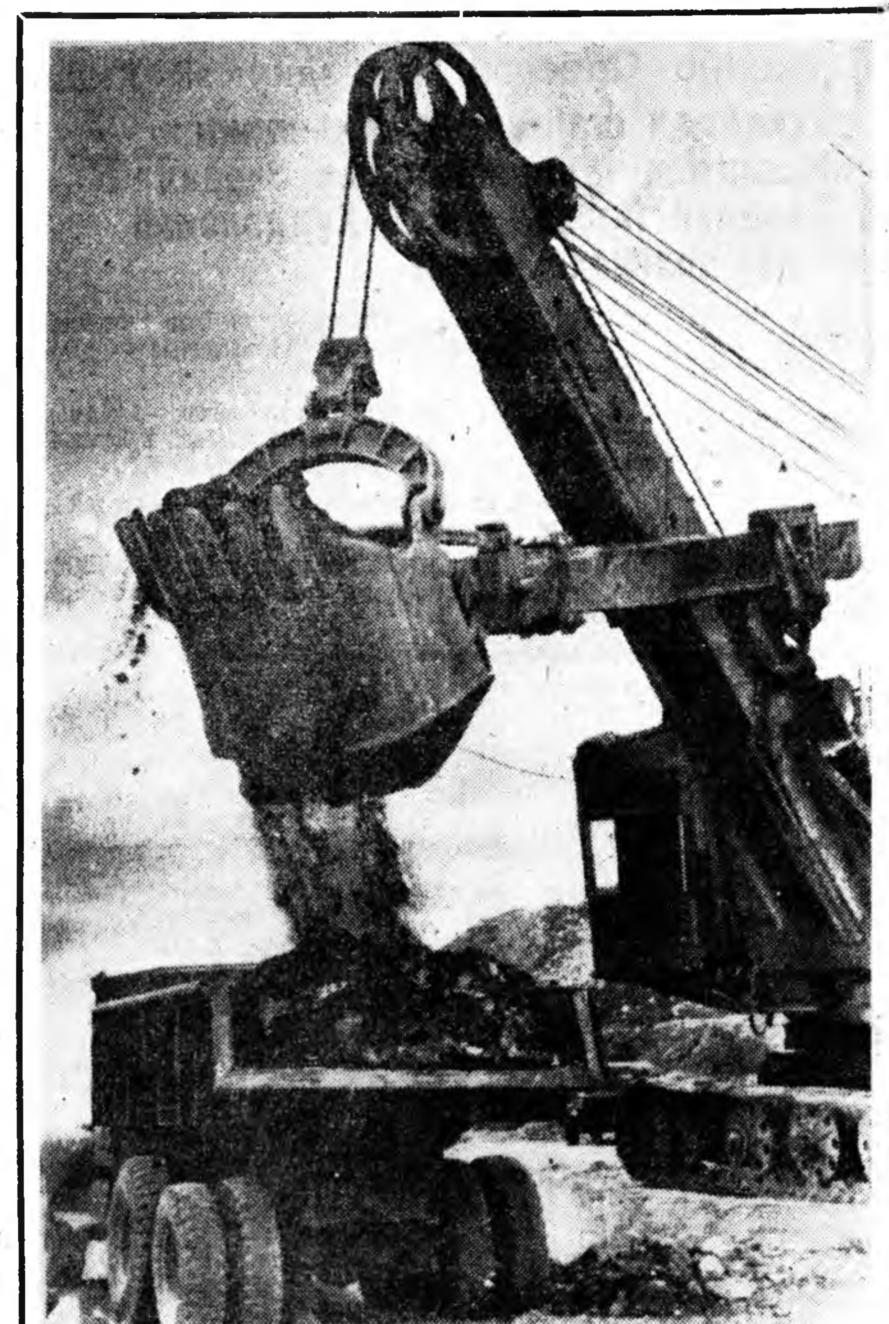
Сентябрь һарада нүхэр Тучи[новай] бригадынхид 7/8-дахи шахт[ын ...]дэхи лавада агаар оруулха [...] сүмэлжэ гараха хүдэлмэри [...] ажаллаа һэн. Даабаряар 90 м[етр] талха ёһотой байгаа. Тэдэн[эр ...] метр малтажа гараа.

— Хүндэшэг лэ участок [байгаа] һэн. Хабсагай шулуун олоор [дай]ралдажа, малтахада бэрхэтэй, [...]ла мэгдэгдээ гээшэ. Тиибэ я[...] түсэбөө үлүүлээ һэмди,—гэж[э бри]гадын гэшүүн Андрей Подки[н] горхолтойгоор хэлэнэ.

Тэрэшэлэн тус бригада о[...] һарадашье һайнаар ажа[ллажа] Агууехэ Октябриин һайндэрт[э ажа]лай эрхим бэлэгүүдые бэлда[...]

Гээгдэжэ ябаһан бригадые [үнэн] сэдьхэлээрээ даажа абаад, бо[л]хон болзорто түрүүшүүлэй зэр[гэдэ] гаргаһан ушар Гармажап Да[баевич] Тучиновай ажалай юрын лэ [...] хуби болоно гээшэ. Саашад[аа] иимэрхүү һайн һайхан олон [...] нүүдые нүхэр Тучиновай хэхэ[...] һанда найдалтай. Гансахан [...] түрүүлжэ, арад зондоо хүнд[элүүл]жэ, магтуулжа ябаха бэшэ, хани[...] хэртөө, хүршэнэртөө туһалжа, [...]тадаа түрүү зэргэдэ ябахын т[...] тэмсэхэ, оролдохо гээшэмнай м[анай] үеын хүдэлмэришэн хүнэй ёһо [...]шал болоно ха юм!

Д. ЦЫБИНЖАПОВ.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой избёосхын карьер.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ГУРБАН УУЛЗАЛГА

...е түргөөр саг ябана гээ... ...ан жэл болошобол даа. ...й декабрь һарада бүлэг ...олшод—Африкан Бальбу... ...н Ангабаев бидэ гурбан ...нгаа урда зүгэй айма... ...баха гэжэ Улаан-Үдэһээ ...ди.

...атай уулзалгаяа Мухар... ... эхилхэ түсэбтэй байһан ...мя Ленина» колхоздо сэхэ ...угаад, клуб соонь тэндэ... ...игуудтай уулзаа һэмди. ... гэжэ энеэдэтэй жаахан ...аа бэлэй. Тиимэһээ тэндэ ...е үсөөн ябадаг байжа бо... ...ые даагша Дугар Халза... ...най лаампа айлһаа асар... ...г дээрэ табиба.

...имэ байдалда уран зохёо... ...э «Знамя Ленина» кол... ...б һууринда үнгэрһыень ...анаб.

...рын колхозой конторо... ...шье бии ,хуушан клубай ...заргэлээд һэн) орожо, ажа... ...илдагшадтайнь танилсаа бэ... ...үнөөнэй түрүүлэгшэ Ц. С. ...аяхан лэ иишэ эльгээг... ...аа. Парторг Б. Б. Базар... ... бухгалтер П. Н. Нимаев ...лта шэнэ хүнүүд ажахы... ...сажа, хүтэлбэриень гар... ...й дээрээ даан абажа бай... ...ь һэн. Тиимэһээ артелиин ... байдалтай түбэггүйгөөр ...ёо бэлэйбди.

...лхозой соёл болбосоролой ... бүүдэгэрхэн байһан мэтэ, ...хүгжэлтэшье аарагхан бай... ...н баримта дурдая: 1957 ...5 гектар тараа таридаг, ...ртэ бодо малтай, 15870 ... 20 трактор, 11 комбайн... ...томашинатай байһан. Кол... ...лэй ниитэ олзо миил 446 ... түхэриг болодог, ажалта ...ахад килограмм ороохо, 2 ... хуушан мүнгэ (шэнээр 20 ...өөдаг байгаа. Тэрэ жал... ...ай 6,7 центнер тараан аб... ... Тиихэ үедэ «Знамя Ле... ...лхоз аймаг соогоо арай ...шэ һаа, һүүл багтал яба...

...ал артельдэ ерэгдэбэл даа. ... лэ байхань ха. Тиибэ... ...ытайнь танилсаад байха... ...өө үхөөгүйб даа. Хамсы... ...а хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй ...ааша бэзэ,—гэжэ Цырен ... хэлээ бэлэй.

...һаа эхилхэ гэжэ бодонот?

... зонһоо эхилхэ хэрэгтэй. ...игайнгаа талаар парторгын ... бэзэ,—гээд Базар-Сада ...маевич тээшэ хараад аба... ...башье хүн зонгүйгөөр ...хэрэг ябуулжа болодоггүй ... Теэд эндэхи зон ниитэ ...йн даа. Тэдэниие зүб мү... ... хүтэлжэ, үнэн сэхэ, һайн ...сагаан сэдьхэл хүмүүжүүл... ...й бологдоно.

... Семенов тон зүб юумэ хэ... ...лилээшье гээшэ бэзэ. Олон ...удалнуудай эгээл шуха... ... шүүрэжэ абаад, колхозые ...рилго шиидхэжэ байна.

... үнгэрөөд байхада, 1958 оной ноябриин 4-дэ Хошуун Үзүүр тосхондо колхозой шэнэ клубай нээлгэдэ урилтай ерээ һэм. 300 хүнэй багтаха залтай, уншалгын таһагтай, библиотекэтэй, фойетэй, зайн галаар яларһан энэ клубые толложо байхадаа, «шадамар хүтэлбэриин үрэ дүн оройдоол жэл соо эли харагдаха юм ха юм»,— гээд, урда жэлынь эндэхи клуб соо уншагшадтай уулзажа байһанаа һанажа, гайхан һуугаа бэлэйб.

Энэ клуб бариһан «Знамя Ленина» колхозой Бадмажаб Будаевич Манибадаровай ударидадаг барилгашадай бригадын 8 дархашуулда хүхюу баярта колхознигуудтай хамта соло дуудалсажа байхада урматай һэн.

Урдань гээгдэжэ ябаһан колхоздо соёлой гуламтын мүндэлэн тобойһон ушар артелиин хүсэ шадалай нэмэһые гэршэлнэ.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо 4 жэл болоод, би нёдондо зүн удаан байхаар нютагаа бусаа һэм. Түрүүлэгшэ Ц. С. Семенов хүдэлмэрилһөөр, харин партийна эмхиин секретарь, ахалагша бухгалтер хоёр лэ һэлгэгдэһэн байгаа. Артелиин 1962 оной ниитэ олзо шэнэ мүнгөөр миллион түхэригтэ хүрөө. Гүрэндөө 28 мянган центнер тараа, 4000 центнер мяха, 5700 центнер һү, 60 центнер нооһо, 230 мянган үндэгэ үгөө һэн. Малайнь тоо толгой ехээр нэмэжэ, 28 мянган хонитой, 3 мянган эбэртэ бодо малтай болоһон байба. Тарилгын талмай 8100 гектар хүрэтэр үргэдөө, тэрэ тоодо орооһото ургамалнуудай талмай 6500 гектарта хүрөө. Энэ артель мүнөө 25 комбайнтай, 40 трактортай, 16 автомашинатай. Шэнээр баригдаһан гараж, мастерской, малай байра, культстануудые, малтагдаһан худагуудые тоолохо болоо һаа, олон байха.

Соёл болбосоролой талааршье эдэ жэлнүүдтэ нилээд урдалаа. Хошуун Үзүүр тосхондо 8 жэлэй һургуулиин байшан, мүн Дээдэ Сутай, Калиновка, Галтай, Харгааһата нютагуудта шэнэ һургуулинууд клубууд баригдаа, хоёр ясли нээгдээ. Колхоз соо телефоной автомат: станци хүдэлнэ, радио, зайн гал, ном һудар айл бүхэнэй хэрэглэмжын хуби болонхой.

— Энэ амжалта иимэ богонихон болзор соо яагаад туйлагдаа гээшэб?—гэһэн асуудалда «Знамя Ленина» колхозой парткомой секретарь Л. С. Леонов иигэжэ харюусаа:

— Хүн зоной оролдосото һайхан ажал хүдэлмэри, урагшаа тэгүүлһэн эдэбхи хоёр юушье хэжэ шададаг гээшэ. Артелиингаа гэшүүдые ушар ёһо мэдэхээр хүмүүжүүлхэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, олониитын хэрэгтэ тэдэнэй үүсхэлые зорюулха гээшэ баһа ехэхэн удха шанартай байна. Аймаг соогоо эгээн түрүүлэн, 1959 ондо манай колхоз мүнгэн түлөөһэндэ ороо һэн. Энэ шэнэ ёһоной түлөөһэнтэй хамта ажалай шэнэ ёһоной эмхидхэл нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ бэлэй. Ажалай тоосоон!.. Үйлэдбэриин, эдеэ хоолойнгоо зүйлэй хэмжээгээр ажалай түлөөһэ эмхидхэхэдэ, ажахые яаха аргагүй урдалуулдаг байна. Гарма Буянтуевич Цыдыпов, Даша Сангаевич Сангаев, Федос Григорьевич Федоров гэхэ мэтэ артелиин гайхамшагта мэргэн хонишод ажалай тоосоон соогуур тэдорон гараа. Тэдэнэр ажахыгаа хүтэлхэ шэнэ юумэ һанажа, ажалдаа дэлгэрүүлдэг бодото эзэд болотороо ургаа.

— Ажалай амжалтые, артелиин хүгжэлтые хүнүүд лэ шиидхэдэг гэжэ би ходо һанажа ябадагби,—гээд колхозой түрүүлэгшэ Ц. С. Семенов хөөрэнэ.— Хүн зоной ниитэ үүсхэл хэшээлгүйгөөр юуншье бүтэхэгүй. Ганса нэгэн хүнүүд бэшэ, харин бүхы зон, коллектив ехэ юумэ хэжэ шададаг байна. Мэргэн мастер Данзан Нагмитовай ударидалга доро колхозоймнай дархашуулай бригада хэдэн олон захатануудые бүтээжэ, хүн зоноо урмашуулна. Малшан байхаар түрэһэн Чимитцырен Цырендоржиевай хүтэлбэрилдэг Харгааһатын һү-һаалиин фермынхид колхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Калиновка нютагта Александр Сластинай даадаг хонишодой бригада 1026 центнер үбһэ өөһэдөө бэлэдхээд, 700 толгой хурьгадай байра, хонишодой байрын гэр бариад, хашаа хорёогоо һэльбээд, үбэлжэлгэеэ түгэс бэлэн эхилээ.

— Артель колхозыемнай урдалуулһан баһа нэгэ үндэһэн юуб гэхэдэ, хүн бүхэн газартаа эзэн ёһоор хандадаг болоо,—гэжэ колхозой агроном Д. Д. Дамбаев хөөрэнэ. — Түгэс хүсэтэ оньһон техникын ашаар газарнай һайнаар элдүүрилжэ агротехническэ заабаряар тарилгаяа хэжэ, хураалгаяа хаһа болзор соонь дүүргэнэбди. Энэ хадаа тогтууритай ургаса абаха арга боломжо олгоно. Мүнөө жэлдэ уларилай хэды муушье һаа, гектар бүриин 9,5 центнер тараа ургуулжа абаабди. Хүдэлмэриин урагшатай байхада, хүнүүдшье урматай ябадаг. Жаргаланта, Номоог-Толгой гэжэ нютагууд элбэг баян ургасын түлөө тэмсэлэй түб болон алдаршаа. Залуу трактористнууд, комбайнернуудые хүмүүжүүлэгшэ түрүү механизатор Клим Григорьевич Мальцев, энэ жэлдэ «СК-3» комбайнаар 480 гектар тараа эрхим шанартайгаа хурааһан тоти мэргэн шадабарита Макар Никифорович Кошелев, жолоошод Бабу Манибадаров, Дамби Дамбаев, Викол Назаров болон бусад ойрын жэлнүүдтэ үнэн һайхан ажалаараа нэрэеэ нэрлүүлээ.

Энэ жэлдэ «Знамя Ленина» колхоз 100 мянган пүүд тараа гүрэнэйнгөө амбаарта оруулжа, социалис уялгаяа нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиихынгээ хажуугаар хойто жэлдэ 6650 гектар орооһото ургамалнуудые тариха үрэһэ хүрэнгэ сүм хаагаа. Партиин заагаанай ёһоор, нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэгэй үндэһөөр, газараа минеральна утэгжүүлгээр, наг шэбхээр шанаржуулан, уһалуурин газар ехээр хэрэглэжэ, үндэр баян ургасын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй. Энэшье тэмсэлдэ манай артелиин тараашад, урдынхидаал адляар амжалта туйлаха байха.

Гүрэндэ нооһо, үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб. мяха худалдаха 10 һарын түсэб даабари болзорһоо урид дүүргэгдээ. Артелиин малшад үбһэ һолоомоёо фермэ, отарануудай, газаа оруулжа, шэнэ байрануудые барижа, хуушанаа заһажа, һэльбэжэ дүүргэнхэй, малаа гээлтэ хоролтогүйгөөр ондо оруулхаар зоригжонхой.

Октябриин һайндэрэй баяр дээрэ баһа нэгэ баяр Түтэнэ нютагта нэмэлсэбэ. Колхозой түрүүлэгшэ коммунист Цырен-Дондок Семенович Семеновой түрэһөөр 50 жэлэй, ажал ябуулгын 33 жэлэй ой «Знамя Ленина» колхозой эршэтэ ажалай хүгжэм соогуур, гэшүүдэй баян дэлгэр байдалай омог дуун соогуур тэмдэглэгдэбэ.

Г. ЧИМИТОВ.

Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхоз һургуулинуудтаа ехэ туһаламжа хүргэжэ байдаг юм. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада 1340 һууритай һургуулиин долоон байшан тус колхозой комплексно бригаданuудай центрнүүдтэ баригданхай. Энээнэй ашаар 540 һурагшад нэгэ халаанда һурана. Тус колхозой түрүүлэгшэ Цырен-Дондок Семенович Семенов һургуулида ходо ябажа байдаг юм. Һургуулинуудтаа шефскэ туһаламжа үзүүлһэнэйнгээ түлөө нүхэр Семенов РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын, профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай. Зураг дээрэ: нүхэр Семенов һургуулида ерээд үхибүүдтэй уулзажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Һанаа ороо байха...

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани һаяшаг боложо, Бэшүүрэй совхозой зарим хүтэлбэрилэгшэдэй даабарита ажалдаа эзэн бусаар, албан хойрогоор хандаһан тухай хэлсэгдэбэ.

Совхоздо машина техникэ хадагалха, ашаглан хэрэглэхэ талаар ехэ дутагдалнуудай бии байһаниинь тусхай шалгалтаар тодоруулагдаа. Юуб гэхэдэ, газарай хүрьһэ элдүүрилдэг, тарилгын бүхы машина хэрэгсэлнүүдынь хадагалагдаха газартаа мүнөө хүрэтэр абаашагдаадүй.

Мастерской шадарынь элдэб хэрэгсэлнүүд, түмэр түдэгэ эмхи захагүйгөөр хаягдашанхай. Машина техникэ гамтай зүбөөр хадагалха гурим сахихын оронд МТМ-е даагша нүхэр О. В. Санжиев, главна инженерынь В. О. Хармаев гэгшэд харюусалгата ажалаа хайша хэрэг орхижорхёод, архи дэрлэжэ ябаһан намтартай.

Иимэ албан хойрогоор ажалдаа хандаһанайнь түлөө партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй зүгһөө нүхэр В. О. Хармаевта 80 түхэригэй яла ашагдаба. Хэрбээ эндэ дурдагдаһан дутагдалнуудай усадхагдаагүй һаань, гэмтэ нюурнууд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха.

К. Макеев.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ХҮТЭЛБЭРИГҮЙҺӨӨ...

Редакцида юрын, сэнхирхэн гадартай бэшэг ерэбэ... Хүдөө бэшэгшэ Сурков сошордомо мэдээ хүргэхэ зуураа, дары сагаар хэмжээ абахыень гуйһан байгаа.

Баргажанай бар тайга соо оршодог Гусиха гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхондо зарим хүнүүд байд гээд лэ хатуу харые дарадаг, элдэб эсын aaша гаргадаг, хэтэрхэдээ гэр бүлэ, айл аймагтаа хэрүүл шууяа үүдхэдэг заншалтай болоһон гэхэ.

ҺАЙНААР ХҮДЭЛДЭГ ААД ЛЭ...

Яков Иванович Наумов... Энэ хүн Баргажанай леспромхоздо яһала һайнаар хүдэлдэг, үдэрэйнгөө даабари ходо үлүүлдэг. Гэбэшье гансал нэгэ муутай: хатуу харые намнаһаар «биб гэжэ бээрхэдэг», тиигээд хэрбээ һамганайнгаа хазагай үгэ дуугарбал, мунса нюдаргаа зантидажа ородог байна.

Дүтын түрэл болохо Семенников гэгшэ сэрэгэй албанһаа табигдаһан дарыдаа Наумовайда байрлаа. Түр зуура суг байһанай һүүлээр хоюулан хэрэлдээд, Семенниковынь хамтын байрада ороһон юм ха. Тэрээндэнь муу һанаһан Наумов нүгөөдэеэ гэмтэшэтэр «хэһээгээ».

Һайнаар хүдэлбэшье, эгээл энэ Наумов шэнгеэр аашалжа болохогүй бшуу!

СОЁЛОЙ ГУЛАМТА ГҮ, АЛИ СУУРГЫН ҺАРАБША ГҮ?

Клуб гээшэ ямар байха ёһотойб? Гансал кино, наада табилгаар ажалайнь үрэ дүнгые сэгнэжэ болохо гү? Үгы даа.

Хүн зоной хамтаараа сугларжа, һанал бодолоо хубаалдаха, сэдьхэлэй һонин хөөрэлдөө дэлгэдэг һаа соёлой гол гуламта мүн гэжэ ойлгохо ушартайбди. Тиин гэһээ Гусиха тосхоной клуб үдэшэ бүри шахуу хаалгатай, томо суурга «харуултай» байдаг. Тэрэниие даагша А. А. Воронцова дураа хүрэхэдөөл нээдэг. Үгы гэбэл, энэ хүндэтэ үүргэеэ архинша үбгэндөө найдажархидаг. Нэгэтэ тосхоной комсомолшуул һонин бодол түрэжэ, зугаа наада эмхидхэхэ гэхэдээ, клубтаа орожо ядашоо һэн.

Теэд хаана ошолтойб? Хаа яа кино хараһаараа оюун бодолой эрилтэ, эрмэлзэлээ хангаха аалши?

Гусихын соёлой энэ гуламта хэды болотор энэ янзаараа «хүдэлхэ» юм?

АННА ЯАХАДАА ГОМДОЛТОЙБ?

Эндэхи участогта хүмүүжүүлэгшээр хүдэлдэг Анна Доброватай танилсагдаа. Духа дээрээ буржагар шарахан үһэтэй, хөөрэлдэхэ янзада налагай зохид, залуухан басаган.

— Ниитын журам олонхи ушарта Наумов мэтээр эбдэдэг хүнүүд бии. Иимэ хэрүүлшэ зониие хүмүүжүүлхэнь хүшэр хэрэг хэншье туһалнагүй,— гэжэ энэ басаган хөөрэнэ.— өөрынгөө уялга ёһоор дүүргэжэ шаданагүйб гэжэ һанахадаа, сэдьхэлни зободог...

Нэгэтэ Анна клубые даагша Воронцовада туһалха гэжэ шиидэбэ ха. Тиихэдэнь:

— Шинии хамааралсаха хэрэг байхагүй. Хамаг юумэ минии тоосоондо...— гэжэ шарүүнээр тэрэнь харюусаа һэн ха.

Энэмнай огто таарахагүй ябадал гээшэ ааб даа.

* * *

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэмээр бэ? Дурсагдаһан һууринда хүмүүжүүлгын болон соёлой хүдэлмэри эрид һайжаруулха шухала.

Тэндэхи парторганизациин секретарь нүхэр Попов дары хэмжээ абагтлэ!

Д. Крушина,
Ч. Санжиев,
«Баргажанай үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэд.

Холын гүүртэ, отарануудта анхаралаа хандуулха

Чисаанын совхозой 2-дохи отделениин түб болохо Доодо Могсохон гэдэг тосхон Худан голой баруун бэедэ оршоно. Тэрээн шадар хэдэн зуугаад гектар элдүүриин газар нэмжыдэг. Тус отделени совхоз дээрээ эгээн ехэ гэжэ тоологдодог. Эндэ эбэртэ бодо мал, хонид угаа олон юм. Тэдэниинь Хухюурта, Сагаан нуур, Халяарта, Шара Жалга болон бусад нютагуудаар байрлаһанхай. Энэ нютагай эгээн саадахинь отделениингээ түбһөө 30-аад модо болохо зайтай. Мүн зарим элдүүриинь газар, нуга сабшаланиинь Худанай зүүн талада ута үргэнөөрөө 20—40-өөд модоной зайда нэмжынэ.

Эндэхи мал ажал дээрэ хүдэлжэ байһан колхознигууд ехэнхи сагаа холын гүүртэ, отаранууд дээрэ үнгэргэдэг. Тэндэнь соёл культурын гал гуламта, һургуули болон эмнэлгын газар үгы. Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд ойро тойроншье харагдадаггүй. Тиимэһээ эдэнэр аяар 30-аад модоной газарһаа Доодо Могсохон ерэжэ, хэрэгтэй эд бараагаа абана, кинокартина болон зүжэг наада хараха ушартай болоно. Үхибүүдынь мүн эды шэнээн холо газарһаа һургуулидаа ябадаг.

Гэбэшье эндэхи харгы замынь угаа муу, мүн Худан гол дээрэ хүүргэ үгы дээрэһээ тэрэниие гаталжа гарахань тон бэрхэтэй. Тиимэһээ тэндэхи колхознигууд зарим үедөө Доодо Могсохон ерэхэ аргагүйдэнэ. Үхибүүд заримдаа һургуулидаа ошоногүй, үгышье һаз хэшээлһээ хожомдоно. Хэрбээ хэн нэгэн хүнэй хүндөөр үбшэлөө һаа, тэрээниие эмнэлгын газарта абаашахань баһал бэрхэтэй.

Тиимэһээ эндэхи харгы заһаад, Худан гол дээрэ хүүргэ баряа һаа тон һайн һэн гэжэ һанагдана. Мүн гүүртэ, отара хоорондо тусхай автомашина саг үргэлжэ ябуулдаг һаа, бүришье һайн байгаа. Тиибэл хонишод, малшаднай, мүн тэдэнэй үхибүүдынь мүнөөнэйхитэй адли таарамжагүй байдалда байхагүй һэн ха.

Ж. Цыванов.

„Восточные Саяны“ колхозой һонин

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД

...к үшөө үхибүүхэн ябаха... ...алишан эхэдээ тугал бу... ... барилсажа, үнеэдыень ...ожо, ехэл туһа хүргэдэг ...рин мүнөө Сыбык Сымбе... ...нгээ хэдэг ажалые өөрөө ... байна. Һаалишанаар хү... ...ураа, ажалай һайн үрэ ...лана. Үнгэрһэн 10 һарын ... үнеэн бүриһөө 1700 литр һү һаанхай. Октябрь ...эн бүриһөө 130 литр һү ... байха.

... Сыреновашье Сыбыгһээ ...ээгдэнэгүй. Тэрэ 26000 ...ү һаанхай. Энэнь үнеэн ... 1670 литр болоно.

... хоёр бэрхэ һаалишаднай ...ные Саяны» колхоздо хү... ... габшагай ажалаараа ...а ябадаг малшад юм.

...ЖЭЛДЭ ШОФЁРООР

...и Сыренович Хамаганов ...й эгээл түрүүшын шо... ...ай нэгэн гээшэ. Аяар 23 ...аһалгаряагүй автомаши... ...одоно. Дымпи Сыренович ...н наһатай болобошье, ...томашина хараад лэ яба...

Трактор болон комбай... ...о бултынь мэдэхэ, мэр... ...гэс хүн шуу. Энэ жэл... ...р Хамагановай үүсхэлээр ... фермэдэ «карусель» тү... ... баригдаад, ашаглалгада ... бэлэн болоод байна. Ком... Хамагановай хубита ни... ... гээшэ.

...ЭЖЭЛТЭД ФЕРМЫЕ ХҮТЭЛБЭРИЛНЭ

...молой гэшүүн Борис ...ч Миронов колхозойнгоо ... зоотехнигээр хүдэлжэ ... Винницкэ областиин ...кэ управлениин ажал... ...эхалые дэмжэн, Галбайн ...н фермые даагшаар хү... ...элэн гаргаба. Хойморой ... түрүүлэгшэ байһан нү... ...Д. Дамбаев Хуурай Хобо... ...ые даагшаар ажаллаха ...ун лэ гаргаһан байна. ...дэй зориһон хүсэл бэе... ... Мүнөө тэдэнэр фермэ... ...даагшаар ажаллажа эхи...

С. Ардуев,
хүдөө бэшэгшэ.

Пропагандистда туһаламжа

Дайн болон эб найрамдал тухай марксизм-ленинизмын һургаал

Дайн болон эб найрамдал тухай асуудалаар Хитадай Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзай Коммунис партитай, мүн марксизм-ленинизмын аха дүү бусад партинуудтай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнтэй ехэ буляалдаа, арсалдаа гаргажа байнад.

Дэлхэйн термоядерна дайнай аюулые усадхажа болохо, ондо ондоо социальна байгууламжатай гүрэнүүдэй хоорондоо амгалан ёһоор зэргэ оршон байжа шадаха, эб найрамдалай түлөө тэмсэл дэлхэйн революционно хүгжэлтэ хоёрой хоорондоо нягта холбоотой байһан тухай асуудалнуудта Хитадай Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэд огто буруу, алдуутай харюу үгэнэ.

Дэлхэйн шэнэ дайн тушаа Хитадай хүтэлбэрилэгшэд иигэжэ хэлэнэд: «Атомна бомбо гээшэтнай «саарһан барас» ха юм. Тэрээнһээ айха гэжэ яаха юм. Шэнэ дайнда хүн зон олоороо алуулха гэлсэнэт. Ехэдээл һаа, хитад арадай хахадынь, хүн түрэлтэнэй хахадынь хюдуулха бэзэ. Зүгөөр империализм бута сохигдожо, огтолон үгы хэгдэжэ, тэрэнэй бутардаһан дээрэ «империализмһаа мянга дахин һайн һайхан, зол жаргалтай орон дэлхэй байгуулагдаха».

Һанаад үзэебди: бүхы хүн түрэлтэнэй хахадынь алуулжа хюдуулна бэзэ гэжэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ бшуу. Юун гэһэн аманда багташагүй, хэлэндэ хэлэгдэшэгүй үгэ гээшэб! Юун гэһэн хүн амитанай ами наһанда, хуби заяанда хайра гамгүй һанаан сэдьхэл, хара бодол гээшэб!

Үнэндөө империализмда эсэргүү «революционно» дай хэжэ, социалис гүрэнүүд орохо ёһотойбди гэжэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд хэлэнэ ха юм. 1918 ондо Троцкий болон «зүүнэй» коммунистнууд баһал иигэжэ дурадхадаг һэмнай. Тиихэдэнь тэдэниие Ленин ямар ехээр буруушаажа, ямар эрид шуудаар шүүмжэлээ гээшэ һэм.

Хитадай Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй энэ хараа бодолые, дайн болон эб найрамдалай тухай асуудалаар тэдэнэй гаргажа байһан алдуу эндүүнүүдые Советскэ Союзай Коммунис парти, тэрэшэлэн марксизм-ленинизмын аха дүү бусад партинууд эрид шүүмжэлэн, дайн болон эб найрамдалай асуудалаар марксизм-ленинизмын һургаал заабариие тодоруулан саашадань хүгжөөнэ.

Дайн болон эб найрамдал тухай асуудал—мүнөө үе сагай гол асуудал мүн болоно гэжэ КПСС-эй XXII съезд дээрэ баталагдан абтаһан манай партиин шэнэ Программа дотор хэлэгдэнэ. Яахадааб гэхэдэ, мүнөө саг үеын бүхэдэлхэйн оршон байдалда дайн болон эб найрамдал тухай асуудалые хараад үзэхэдэ, нэгэ һаа, дэлхэйн шэнэ дайн, заатагүй термоядерна дайн боложо, харин үгы һаа, эб найрамдал сахигдажа, ондо ондоо социальна байгууламжатай гүрэнүүд үгэеэ ойлголсожо, хоорондоо амгалан ёһоор зэргэ оршон ажабайха болоно. Ондоо юумэ эндэ байхагүй.

Хэр магад империалистнуудай эрьюутэлдэжэ, дэлхэйн термоядерна дайнай гол гуламта руу хүн түрэлтэниие оруулаа гээшэ һаань, хүн түрэлтэндэ ямар ехэ аюул, хохидол үзүүлэгдэжэ болохо байна гээшэб. Хэдэн зуугаад миллион хүн алуулха хюдуулхаһаа гадна, хэдэ хэдэн арад зоной үндэһөөрөө усадхагдахаһаа гадна, өөрынгөө үе наһанда хүн түрэлтэнэй туйлаһан ажаүйлэдбэриин, соёл культурын туйлалтанууд хайра гамгүйгөөр һандаргагдаха, мүн дайн байлдаанда ямар нэгэн үйлэ ушарһаа алгасажа гараһан амитан зоной ами наһанда хэлэгдэшэгүй ехэ аюул тохёолдуулагдаха байна.

Тиин бута сохигдоһон империализмын ямар үлэгдэлнүүд дээрэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд һай һайхан, зол жаргалта ямар орон дэлхэйе байгуулха хүсэлэнтэй гээшэб гэжэ асуултай болоно. Жэшээлэн хэлэхэдэ, 1960-аад онуудай эхиндэ дэлхэй дээрэ суглараад байһан ядерна зэбсэгэй зуунай имагтал гурбан хубиие хэрэглээ гээшэ һаа, Америкын Холбоото Штадууд мэтэ тиимэ ехэ газар дайдатай орон огтолон үгы хэгдэжэ болохо байна гэжэ эрдэмтэд тоолоһон байгаа. Тиигээд байхада, үнэндөө дэлхэйн термоядерна дайнай хүсэд эхилээд байгаа гээшэ һаань, бүхы дэлхэйн хүн зондо, орон гүрэнүүдтэ, бүхы хүн түрэлтэндэ ямар ехэ усал аюул тохёолдуулагдажа, тэдэнһээ юун үлэлтэй гээшэб.

Тиин дайнай болон эб найрамдалай асуудалда Хитадай Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хандадаг адляар хандажа огто болохогүй байна.

Дайн болон эб найрамдал тухай асуудал—мүнөө үе сагай гол асуудал болоно—гэжэ КПСС-эй XXII съезд дээрэ баталан абтаһан манай партиин шэнэ Программа дотор хэлэгдээ һэм шуу.

Энэ асуудал тодорхойлон тайлбарилха зуураа, Советскэ Союзай Коммунис парти, мүн марксизм-ленинизмын аха дүү бусад партинууд хадаа бүхэдэлхэйн мүнөө саг үеын оршон байдалые, дайнай аюулта зэбсэг—термоядерна зэбсэгэй мүнөө үедэ хэрэглэгдэхэ аргатай болоһые, социализм капитализм хоёрой хүсэнүүдэй хоорондохи тэнсүүриин дэлхэй дээрэ үндэһөөрөө хубилгагдажа, социализмын хүсэнэй аргагүй бүлюу болоод байһые хараадаа абана. Тэрээн дээрэһээ ямар тобшолол хэнэб гэхэдэ: империализмын ээрхэг түримхэй шэнжэ шанарай зан хэбээрээ үлөөшье һаань, дайн байлдаае империализмын лэ һүжэрөөжэ болохо байгаашье һаань, харин бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хүсэн хэм хэмжүүргүй ехээр ургажа, дэлхэйн шэнэ дайнай аюул усадхагдажа болохо байна. Дэлхэйн дайн сарагдажа болохо. Бүхы дэлхэй дээрэ социализмын бүри мүһэн үшөө илаадүй байтарнь, капитализмын хүсэд хосоржо һалаадүй байтарнь, хүн түрэлтэнэй обществоһоо дэлхэйн дайнай аюулые бүрин зайсуулжа болохо байна гэһэн тобшолол марксизм-ленинизмын үзэл сурталай үндэһөөр хэгдэнэ. Энэ тобшолол Советскэ Союзай Коммунис партиин XX, XXII съезднүүдэй шиидхэбэринүүд доторшье хэгдэһэн байна. Мүн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай 1957 болон 1960 онуудай Деклараци, Мэдүүлгэ доторшье мүн лэ иимэ тобшолол хэлэгдэнэ. Эдэ документнүүдтэ Хитадай Коммунис партииншье түлөөлэгшэд гараа табиһан лэ байгаа.

Хоёр системэ боложо бүхэдэлхэйн хубаараад байһан мүнөө оршон байдалда социальна ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй энхэ амгалан ёһоор хоорондоо ажабайха гол ёһые уласхоорондын харилсаануудта баримталха гээшэ тон зүб, эгээл сэсэн хараа бодол болоно гэжэ 1960 оной Мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Тиин дэлхэйн социалис оронууд болбол эб найрамдалда дуратай дэлхэй дээрэхи бүхы хүсэнүүдые бэе тээшээ татаха гол үндэһэниинь боложо үгэнэ. Түгэлдэр социалис можын, социалис бэшэшье һаа эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдэй, бүхы оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, эб найрамдалай хэрэг хамгаалдаг бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл хүсөөр дэлхэйн дайе зайсуулха, эб найрамдал хамгаалха гээшэ манай совет гүрэнэй, социалис бусад гүрэнүүдэй уласхоорондын политикын гол ёһон болоод байна. «Дайн байлдаа усадхаха, газар дэлхэй дээрэ хэтын хэтэдэ амгалан тайбан байдал тогтоохо гээшэ коммунизмын түүхэтэ ехэ үүргэ болоно» гэжэ манай партиин Программа дотор тайлбарилагдана. Энэ гол ёһые В. И. Ленин анха түрүүлэн табиһан юм.

Уласхоорондын шанга хиналта тогтоогоод, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хурааха гээшэ бата бэхи эб найрамдал хангаха гол шухала зам болоно. Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршаха ябадал хорижолхо тухай Московско договор энэ замда түрүүшын алхам боложо үгэнэ. Зүгөөр ондо ондоо социальна байгууламжатай гүрэнүүд хоорондоо амгалан ажабайха ёһотой гэжэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд аман дээрээ хэлээшье һаа, харин үнэндөө буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хурааха ябадалда огто этигэдэггүй, агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршаха ябадал хориxо тухай Московско договорые мэхэ тохо гэжэ нэрлээд, тэрээндэ мүнөө хүрэтэрөө гараа табяагүй байха юм.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые номгодхохо уласхоорондын арсалдаануудые эбэй ёһоор шиидхэхэ дурагүй байнад.

Социалис болон капиталис гүрэнүүдэй энхэ амгаланаар зэргэ оршон байха ябадал хүн түрэлтэнэй обществын хүгжэлтын зайлашагүй шухала хэрэг, дайн сэрэг гээшэ уласхоорондын арсалдаануудые шиидхэхэ арга зэбсэг болохо ёһогүй гэжэ Советскэ Союзай Коммунис парти, мүн марксизм-ленинизмын аха дүү бусад партинууд тоолоно.

Эб найрамдал сахижа, амгалан ёһоор зэргэ орошон байха гээшэ ямар удхатайб гэхэдэ: гүрэнүүдэй хоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ арга болгон дайе хэрэглэхэеэ болихо; гүрэнүүд хоорондоо адли тэгшэ эрхэтэй, үгэ үтэеэ ойлголсодог, бэе бэедээ этигэлсэдэг, али алинайнгаа аша туһые харалсадаг байха; бусадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсадаггүй, орон доторхи бүхы асуудалнуудые арад бүхэнэй өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ мэдэрдэг байха; бүхы оронуудые бүрин эрхые хүндэлхэ, хүсэд тэгшэ эрхэтэй, али алиндаа ашагтай туһатай экономическа болон соёл культурын харилсаа холбоо байгуулха гэһэн удхатай.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха гээшэ бүхы дэлхэй дээрэ социализм капитализм хоёрой хоорондо амгалан ёһоной мүрысөөнэй үндэһөөр, тэдэнэй хоорондохи онсо өөрсэ янзын ангиин тэмсэл мүн болоно. Тиин нэгэдэхеэр, энэ мүрысөөнэй үедэ капитализмые социализм заатагүй булиха байна. Хоёрдохёор, эб найрамдалай үедэ, амгалан ёһоор зэргэ оршон байха үедэ капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлээ хэхэ тон таарамжатай арга боломжонууд гаража, эрхэ сүлөөгэйнтөө түлөө, колони болон бэеэ даагаагүй оронуудай арадуудай хэдэг тэмсэл улам хүнгэржэ үгэнэ.

Тиин ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байха политика ябуулха, эб найрамдал хамгаалха гээшэ Советскэ Союзай гадаадын политикын гол ёһо боложо үгэнэ. Эб найрамдалгүйгөөр социализмшье, коммунизмшье амжалта түгэсөөр байгуулагдажа шадагдахагүй байна.

Ц. МИТЫПОВ.

ПЕНСИОНЕРНҮҮД ТУҺАЛНА

Үндэр бэетэй, нарин сагаан шарайтай, дала шахажа ябаһан пенсионер Намсарай Самбалович Ошоров нёдондо хабар Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Восточные Саяны» колхозой парторгын кабинедтэ ороод, сагаан буурал толгойтоо дохин, иигэжэ хандаа һэн:

— Мэндэ, нүхэр парторг, би танда нэгэ багахан хэрэгтэй ерээб.

— Ямар хэрэг болоод имэ эртэ орожо ерэбэт, Намсарай Самбалович?—гэжэ парткомой секретарь ехэ сүлөөгүй нэгэ юумэ бэшэжэ һууһан аад, бэшэхэеэ болёод, үбгэн тээшэ хандан асууба.

— Би Галбайн отделениин пенсионернүүдые суглуулжа, нэгэ бригада эмхидхээд, колхоздоо шадалайнгаа зэргээр туһалха гэжэ шиидээб, юун гэжэ һананат?—гээд колхозой парторгһоо асууба.

— Танай үүсхэлые ехэл һайн дээрэ тоолоноб. Манай колхоздо хүн олон дутана. Теэд таанадай хэхээр хүнгэн хүдэлмэри олдоно бэд даа,—гэжэ нүхэр Нахахинов зүбшөөбэ.

Нүхэр Ошоровой бригадада пенсионернүүд Зунды Базаров, Дагба Гыргенов, Жаб Халбазынов, Насэн Степанов, Гундын Стариков, Жалсарай Бухаев, Аюша Машкинов, Бальжин Гомбоев гэгшэд оролсобо. Тэдэнэр булта модоно дархашуул, слесарьнүүд, механизаторнууд юм.

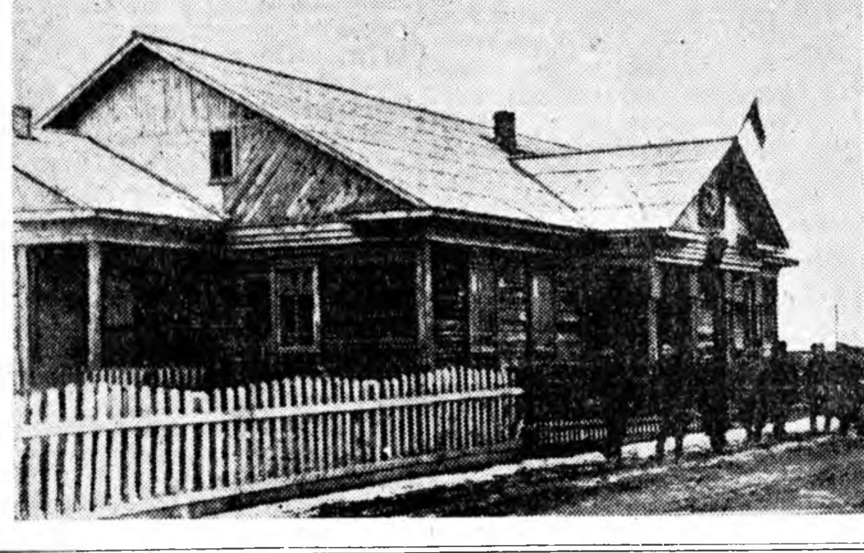

Тэдэнэрэй хүсөөр нёдондо 200 хүнэй багтаамжатай клуб, найман үнеэ зэргэ һааха «ёлочка» баригдаа. Тэрэ жэлдэ колхозой правлени Н. С. Ошоровой бригадын гэшүүдэй һайнаар хүдэлһэн, колхоздоо ехэ юумэ бүтээһэн туладань тэдэниие Москва хото, Арадай ажахын туйлалтын выставкэдэ эльгээһэн юм.

Байгша ондо тус бригада 200 үхэрэй байха дая, ууралаар дулаасуулагдадаг кухнитай 16 үнеэ гансада һааха «карусель» түхеэрэлгэ бариба. Тэрэнэй дэргэдэ бани, улаан булан бии. Иимэ түхэлэй «карусель» түхеэрэлгэ Түнхэнэй үйлэдбэриин управлени дотор түрүүшынхеэ тодхогдоһон болоно. Тэрэнь ноябриин 1-һээ ашаглалгада ороо.

Мүн Хуурай-Хобогой отделениин пенсионернүүдэй гараар 300 үхэрэй, арба мянган тахяагай байранууд баригдажа дууһаа.

Тэдэнэй бариһан барилга нарин нягтаар, бүхөөр, түргөөршье бүтээгдэһэн байна. Тиимэһээ колхозой правлени, партком, бүхы колхозниГууд пенсионернүүдэй хэһэн ажалые ехэ хүндэтэйгөөр тоолодог шуу.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. (Ара таладань зүүн гарһаа): пенсионернүүд З. Базаров, Д. Гыргенов, Ж. Халбазынов, Н. Степанов, Г. Стариков: (наада таладань зүүн гарһаа): Ж. Бухаев, Н. Ошоров, А. Машкинов, Б. Гомбоев.

2. 1962 ондо пенсионернүүдэй бариһан 200 хүнэй һууритай шэнэ клуб.

С. Балдуевай фототекст.

Марусияа магтана

Хэлхеэ холбооной Хэжэнгын конторын хүдэлмэрилэгшэд һайнаар ажаллажа, арба һарынгаа түсэб 103 процент дүүргэбэ. Энэ отделениинхид газетэ, журнал захилгые эрхимээр эмхидхэжэ, аймагайнгаа хэлхеэ холбооной отделенинүүд соо түрүү һуури эзэлнэ. Хэлхеэ холбооной эмхидэ хори һайса гаран жэлдэ хүдэлжэ байһан телеграфистнууд Мария Семеновна Железняк, коммунист Григорий Иванович Овчинников, Ушхайта тосхоной почтальон Жамсо Дугаров гэгшэд ажалай үндэр амжалта туйлана, мүн лэ һайнаар ажалладаг комсомолка Мария Шойжинимаева газетэ, журнал захилгаяа саг болзор соонь эмхидхэжэ, мүрысөөндэ шалгараа.

— Бэшэг тамгаяа дары тарааха, үгэ дууламгай, ажалшадта шэнэ һонин юумэнүүдые ойлгуулхыел оролдожо ябадаг бэрхэл басаган даа,—гээд Маруся тухай нютагаархидынь үнинэй хэлсэдэг болонхой.

Марусиин һайнаар ажаллахань гайхалтагүй. Юуб гэхэлэ, энэ нүхэрнай «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүн... нэрэ зэргэдэ хүртэһөөр ... дохи жэлээ боложо ябан...

— Саашадаашье һай... ажаллахаб, — гээд, һа... болоһон суглаан дээрэ Ма... мэдүүлээ.

Б. Лайдаг...

510 миллион түрьһэн

1963 он—Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын заводой коллективэй ойн жэл. Энэ предприяти республикымнай загаһанай баялигые арьбадхан, гушан жэл хүдэлбэ.

Байгша ноябриин 1-дэ заводой загаһа үсхэбэрилэгшэд түрьһэ абаха түсэбөө дүүргэбэ. Тэдэнэр омолиин 510 миллион түрьһэ Вейсэ гэжэ 2400 аппарадта хэжэ табяа. Түрьһэн эдэ аппарат соо жараахай болотороо 200 гаран хоногто байлгагдаха юм. Омолиин тэдэ жараахай хабар болоходо Посольскын татуур тохойдо, мүн Байгалда табигдажа тамарха. Тэндэ 6 жэл соо амидархадаа, олзоборилгодо орохоор хэмжээтэй томо болохо. Заводойхид жэл бүхэндэ хэдэн зуу миллион түрьһэ жараахай болгожо табина. Тиихэдээ инкубациин үедэ түрьһэн бүхэниие хо... гүйгөөр жараахай... гохын түлөө тэм...

Абрамиха гол... загаһа баридаг ... Мещенинэй «Байкал» гэжэ ... барилгын колхоз... гада заводто ех... хүргэнэ. Энэ ... 550 центнер омо... рижа, түсэбөө хо... хин үлүүлэн дү...

И. Артю...

Академик В. А. Обручев

Хуушан рудникгай альбангууд

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын октябриин 16, 18-най номерто).

Тэрэ һүниеэ амгалан үнгэргөөбди. Мориной хулгайшадшье дайралдаагүй.

Гурбан голнуудһаа: Чингил, Цагаан-Гол, Булган-Гол гэдэгүүд хамтаржа, Урунгу мүрэн болодог юм. Түрүүшынь хоёр гол Алтайн урда тээһээ эхиеэ абадаг, гурбадахинь—Булган-Голынь зүүн тээһээ хада уулануудһаа эхитэй. Тэрэнэй баруун хажууһаань Алтын-Гол шудхадаг юм. Манай хүрэхэ газар—эгээл энэ Алтын-Гол шуу. Тиимэһээ Булган-Голые үгсөөд ябабабди. Урунгу мүрэнтэй жэшэбэл, бидэнэр нилээдгүй үндэр дээрэ гараа хэбэртэйбди. Тэндэ, доро зун байһан аад, эндэ гарахадамнай хабар зандаа, һүниндөө хүйтэн байба. Эндэхи хада уулануул нилээдгүй үндэр, ургамалааршье хомор. Зуһалаандаа үшөө орожо диилээдүй монголнуудай һэеы гэрнүүд дайралдана. Тиин балай яараһанайшье үлүү байгаа ха даа, боргооһо батаганаанишье үгы шахуу. Булган-Голые зубшаад илааһа батаганаан оройдоо үгы юм.

Нэгэ һэеы гэртэй айл шадар хонобобди. Алтын-Гол хүрэтэр үшөө хэдыхэн ябажа хүрэхөөр, тэрэ рудник энэ голые үгсөөд дээшээ, Булган-Голдо шудхадаг горхонһоо холо бэшэ гэжэ элирүүлбэбди. Тэрэ рудникгай хажууда харуулшад ходо байдаг, бусын хүнүүдые тэрээн руугаа табидаггүй гэжэ дуулабабди.

Үглөөдэрынь Алтын-Голой Булганда шудхадаг уулзуур хүрэгдэбэ. Тэрэ голоо зубшаад өөдөө зүлгэ харгы байба. Тэрэниие дахаад ошохо доошье рудник оложо ядаха юумэ үгы ха. Энэмнай уйтаншаг—хоёр тээгүүрээ үндэр хадануудтай нютаг байба. Зүгөөр эдэ эрид хабсагай мэтэ хадануудта ой модон, үнгэрхэдөө хартаганаа боролжошье үгы. Эндэхи харуулшад дүтэ шадарай модо дууһан отолжо түлишэ болгоо хэбэртэй. Энэ багахан горхоной урдажа байдаг эндэхи нютагта ногоониинь хүрьһэндөө хүрэтэр халсаранхай. Харуулшадай мал һүндэлжэрхёо ёһотой. Энэ шадар хонохын аргагүй, моридоймнай эдихэ ногоон үгы. Хадын бооридо муудантаһан гурбан һэеы гэр харагдана. Харуулшад бүлэнэртээ эдээн соо байдаг янзатай. Һэеы гэрнүүдэй ара талада, хадын бооридо дороншог рудник харагдана. Нүхэн руу ородог үүдэниинь һургаагуудаар хаалтатай хэбэртэй. Үдэр тэрээн руу ошоод (рудник руу) тогтон торонгүй, хүндэ харагдангүй орохоб гэжэ һаналтагүй. Һүниндөө нохойнуудынь хусалдаха. Маанадай ерэхэдэ, һэеы гэрнүүдэй хажууда хэбтэһэн гурбан томо гэгшын нохойнууд оромгүйгөөр хусажа угтаба.

Айлшадай ерэхэдэ, монголнуудшье ехэ баяртай байгаа һааб даа. Хамбыгаар ябадаг ехэ харгы замһаа холо, хажуу тээнь байдаг эдэнэр тала дайдынгаа һонин тухайшье ярилдаха аргагүй байдаг һэн. Дүтэ шадаршье ондоо айлнууд байгаагүй. Һэеы гэр худар орожо, мориной эдеэлэсэтэй, хономоор газар дүтэ нааша байха гээшэ гү гэжэ һурабабди. Булганиие үгсөөд ябад гэхэдэ, уһатайшье, ногоо һайнтай нютаг байха гэбэ. Үшөө гэрэлтэй байхада тэндэ хүрэхэт даа гэлдэбэ. Хаанаһаа, ямар хэрэгээр, али зүг барижа ябаһан зомта гэжэ бидэнһээ хэзээшье асуугаа һааб даа. Худалдаа наймаанай хэрэгээр Зайсанһаа Улясутай тээшэ зорижо ябанабди гэжэ харюусабабди. Алтын-Голдо хонохо һанаатай байгаабди. Теэд эндэ ногоониинь малда эдюулһэн, муу байна.

— Зайсанһаа ябанабди гэнэ гүт!—гэжэ гэрэй эзэн шангаар гэнтэ дуугарба. Ородой наймаашан (пирхаашиг) Нервухиниие таниха гүт?

— Таниха!—гэжэ харюусабаб. Мүнөө Чугучагта минии орондо ороһон тэрэ Нервухин гэдэгынь урдань Зайсанда һуудаг байһан.

— Эгээл тэрэ Нервухин гэдэг хоёр жэлэй саада тээ Улясутайда ородой алаабхида яндан муу бүд худалдаабши бы даа,—гэжэ гэрэй эзэн гомдожо эхилбэ. Эхэнэрнүүдтээ хубсаһа хэхын тулада бүхэли хэһэг эреэн сарпиинха (ситец) худалдажа абаад, ехэ мүнгэ түлөө һэм. Теэд тэрэ бүдынь иимэ байгаал даа.

Һэеы гэрэй ханын захада байһан ханзаяа уудалаад, тэрэ монгол томо гэгшын сэсэгтэй шара сарпиинха асараад үгэбэ.

— Үзыш даа, хуу үмхиршэһэн!

Тэрэ эбхээтэй бүдыень тартаа абаад, захаһаань баряад, татаад үзэбэб. Тэрэнь үмхирһэн туладаа, хахаржа байба.

— Теэд, юугээ хараад, иимэ үмхи болоһон бүд абадаг хүмши, али өөрөө һайса хараагүй хүн гүш? —гэбэб.

— Хараа бэд даа. Наймаашан хэдэн тохоногой шэнээн болохо бүд харуулаа һэн. Тэрэнь һайн лэ байгаа бэлэй. Тиин бултал иимэ юм аабза гэжэ этигээ гээшэ гүб. Тэрэ хэһэг бүдөө хараһаар байтарни хэмжээд лэ үгөө һэн.

Хүнэй иимэ мэхэ гохо хэдэгыень мэдэдэг байгааб. Заримдаа Москваһаа үмхи болоһон бүд намдашье эльгээдэг бэлэй. Хүнэй нюдэ мэхэлжэ, хэһэгэй газаа тээнь 10—15 аршам хараатай һайн сарпиинха хэһэн бэеэрээ саашань үмхирһэн гү, голодоһон болоһон бүд эльгээхэ. Иимэ бүдыень хямда сэнгээр худалдадаг һэмди. Москва гомдолшье барихаш.

— Улясутай ошожо ябаа хадаа, тэрэ Нервухинтай уулзаха байхаш, энэ үмхи бүдыем һайн бүдөөр андалдажа үгыш,—гэжэ монгол хэлэбэ. Мүнөө бүд абажа ябаа һаа, андалдахагүй гээшэ гүт.

— Манда эд бүд оройдоо үгы, гансал почто абаад ябаһан зомди,—гэжэ ойлгуулбаб.

— Гэдэргээ хэзээ бусахабта?

— Нэгэ гү, али хоёр һара болоод бусахалди даа. Энэ харгыгаар бусахагүй, Кобдо гэдэгээр ошохо һанаатайбди. Теэд хайшан гээд андалдаа хэхэ гээшэб?

— Дөө, хамаагүй, энээниемни аба, намда хэрэггүй.

Игэхэдэнь бүдынь абаха баатай бологдобо. Чугучагта Нервухинда абаашажа энээниинь хаяад, аргын лэ болоо һаань, тэрэниинь һайн бүдөөр андалдажа гү, али өөрынгөө бүдһөө бусааха хэрэгтэй бологдобо.

Харуулшадһаа рудник тухай һуража абабабди. 10—12 жэл тухай хүдэлнэгүй, урдань удааншаг саг хүдэлһэн гэжэ ойлгобобди. Алтаниинь тэрэ хадада доро, гүнзэгыдэ бии, мүн тэдэ хадануудта дээгэшэгүүршье бии юм ха. Тэрээн худар зарим газараарнь малтагдаһан, зүгөөр алтан хомор ха, газар дороо ехэл элбэг байһан ха даа. Харуулшадшье өөһэдөө эндэ хүдэлөөгүй зонууд ха, тиигээдшье жэл бүри һэлгэжэ байдаг. Монголой ноён ээлжээгээр, нэгэ жэлээр хүнүүдые харуулда табидаг байгаа. Урдань алта хулуухаяа һанадаг байһан юм ха гэнэ: алта малтахаяа һэмээхэн рудник руу ородог байһан ха. Тус рудникгые хааһан жэлдэ харуулшад хоёр хулгайшадые буудажа, гүнзэгы гэгшын нүхэнэй оёорто үлөөһэн юм гэнэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тиимэ һэдэлгэнүүд хэгдэхээ болинхой.

Хөөрэлдэжэ байхадаа сай уугаад, гаража мориндоо мордобобди. Иигэжэ байхадаа, хада өөдэ харанаб, алта малтаһан газарай сараа харагдана, зарим тээнь ямашье обёороггоно. Тээ дээрэ нэгэ газартань хангагар нүхэн харлана. Тэрээн руу ороод, рудник руу гүнзэгырэн орожо болохоор бэшэ юм аа гү гэжэ бодонобди.

Моридтоо мордоод, саашаа дабшабабди. Уданшьегүй, харуулшадай мал дайралдаба. Гурбан үнеэд, гушаад тухай хони ямаадые хүгшэрһэн моритой хүн туужа ябана. Үгытэйшүүлэй харуулай алба нэхэдэг байһаниинишье мэдээтэй ха юм даа. Алтын-Голһоо Булган тээшэ зорибобди. Зүүн зүг баряад өөдөө үгсэжэ ябанабди, тээ ябад гээд, ондоо нютаг руу оробобди. Багахан горхон урдажа байна. Харуулшадай хэлэһэнэй ёһоор эндэл хоноходо таарамжатай байһан бололтой. Энэ горхон шадар тиимэ һайншье бэшэ һаа, яһала ногоотой. Үшөө саашаа дабшанабди. Харахадамнай, энэ горхоёо зубшаһан хүндымнай баруун тээшээ хадын хоорондуур зурыһан байба. «Аа, энэшни яагаа һайн юм, харин маанадаа рудник тээшэ абаашахань ха юм» гэжэ бодоноб. Энэ нютагые үгсөөд хахад верст (1 верст гээшэнь 1067 метртэй адли юм) тухай ябаад, хонохо газараа олобобди. Тэрэ голнай баһа годироод, хаданууд руу шургашана. Эндэ манай хоноходо одоол зохид газар байба. Ногоониинь һайн, гал түлихэдэ таарамжатай газар бии, бага зэргэ аргалшье дайралдана. Майханаа татаад, түлеэ суглуулбабди. Моридоо эдеэлүүлхэеэ табибабди. Наранше орожо байна. Галаа түлеэд, хажуудань һуунабди. Харахадамнай энэ горхоной эхин тээһээ, дээрэһээ нэгэ багахан хүбүүхэн ерэжэ ябана. Хажуудамнай ерэбэ. Хубсаһаниинь хахархай һангирхай, хүл нюсэгэн, туранхай шордогор, арбатай гү, али 12-той гү хэбэртэй.—Гурбан хоногто хооһон ябанаб, юумэ үгыт,—гэжэ шэбэнээд, маанад тээшэ гараа һарбайба.

— Һуу, мэнэ дороо сай болохо, шамайе эдеэлүүлхэбди,—гэжэ Лобсын хэлэбэ.

Галай хажууда һууба. Хүлынь гэжэ хуу һорьбо, юумэндэ адаһан, зуруулһан, муухай гээшэнь аргагүй, толгойнь донгорогоор хюһаатай, айһан янзатайгаар хараад һууна.

— Ши хэнэй хүбүүмши,—гээд асуубаб. — Гансаараа хаанаһаа, хайшаа ошожо ябанабши?

Тэрэ хүбүүн абяа гаранагүй: сэхэ бүхэеэ хэлэхэеэ маанадһаа айна янзатай.

— Ши бү ай. Бидэнэр шамайе хараахагүйбди, эдеэлүүлхэбди, амархаш, тиигээд үглөөгүүр ошожо ябаһан тээшээ ябана аабзаш.

Сай бусалба. Харуулшадһаа нэгэ бага һү худалдажа абаһан байгаабди. Ёһотой монгол сай — һүлөөд, дабһалаад шанаабди. Аяга соо сай хээд үгэбэбди. Эдихэ юумэ үгэбэбди. Аргагүй хомхойгоор эдижэл байна, сай ууна. Хоёр аяга сай ууба. Аягаяа үшөө хооһолоод, зогсожо байна. Гурбадахяа эрихэеэ гайхаһа хэбэртэй.

Лобсын үшөө хэжэ үгөөд:—бэшые хэжэ үгэхэгүйб, үлдэжэ үлдэжэ, гансата ехээр эдижэ болохогүй, үбдэхэш гэбэ.

Тэрэ хүбүүн тиишэнь толгойгоороо зангаад:

— Таанад манай дасан ошожо ябана бэшэ гүт даа?—гэжэ асууба.

— Шинии дасан хаана юм, юун гэжэ нэрэтэйб?

— Залхачин-сүмэ гэжэ нэрэтэй. Забхан-Гол гэжэ ехэ горхоной эрьедэ байдаг юм. Табан зуун лама байдаг. Гэгээншье бии, зүгөөр үбгэн болоһон, арайл гэжэ хүдэлдэг.

— Тэрэ дасангые мэдэха... гэжэ Лобсын хэлэбэ. Бидэн... шэ ошоногүйбди. Алтайн са... байдаг лэ даа. Тиихэдээ ... дасан шадар гэртээ байдаг ...

Тэрэ хүбүүн энэ асуу... харюусабагүй. Шара-Гол ... холо гү?—гэжэ асууба.

Лобсын энеэгээд:—Монго... ра-Гол гэжэ горхонууд хоё... гаад шахуу болохо. Ши ... бэдэрээ хүмши даа. Тэрэ го... шни хажууда ямар бэ даа ... хада үгы юм гү?

— Баян-Нуурай хадануу... байхал даа. Тэдэнэй нэгэн... гэгшын обоо байха, гор... эрьедэ таба модон ургажа ...

— Теэд иимэ нэрэтэй то... той хаданууд Монголдо ба... байха, элдэб горхонууд шада... даг мододшье дайралдадаг лэ... гэжэ Лобсын хэлэбэ.

Тэрэ хүбүүн гайхаһандаа а... гарахаяа болёод, һугшаржа ...

Энэ хүбүүниие доборооcол... роосолһоор бага сагын юумэ ... абабабди. Эсэгэнь нёдондо ... хүбүүгээ дасан асараад, лама... гуулхаяа үгөө юм ха даа, ... ошоходоо хада уулатай г... гурбан үдэр ябаһан байгаа. ... байха дурагүй байба. Тэнд... шартай, хахад үдэр соо ... дуулуулха, үлэгшэ хахад ... маани мэгзэм сээжэлдүүл... бэ даа үзэгүүдые бэшүүлж... ха, юрэдөөл залхуутай ... Хабар боложо, дулаан бо... тэрэ дасангһаа тэрьедээ юм ... бэн үдэр соо ябаһан байгаа... шынь үдэрнүүдтэ багашье һа... тай, замбаатай (ешмээнэй ... хэһэн) ябаһан тула, үл залт... ха. Тэрээнһээ хойшонь хооһо... даг байба. Уһанай гү, али ... дайралдахада уһа уудаг, ного... болоо. Һэеы гэртэй айлнууд ... даг лэ байгаал даа. Теэд, тэн... хонь аймшагтай, баряад да... сан руунь эльгээжэрхихэ һэн ...

— Нам шэнгеэр лэ тэр... барһан байнал даа,—гэжэ ... хэлэбэ. Булай хайрланаб. ...

— Энэ хүбүүгээ яаха боло... бди даа?—гээд асуубаб. Ш... Баян-Нуурнуудай тиимэ олон ... энэ хүбүүнэйнгээ гэртэхини... олохо гээшэбибди. Эхэ эсэ... нэрэ баһал оло дахин дай... байхадань яажа ололтойб. ...

Иигэжэ ярилдажа байх... тэрэ хүбүүн майхан соо оро... гэгшээр унтажа байба. Тохо... дижэ үгөөд, харуулшадай ... дуулха гэжэ үгэһэн сар... хушабаб.

— Үглөөдэр маанадтай ... үнгэргэг лэ даа, — гэжэ ... Рудник руу ошожо ерэтэрнай... тоймнай хамта майханиием... ридыемнай хаража байг. һү... ража үзэнэ аабзабди. Гэдэрг... хадаа, гэртэхиниинь һура... олонжо магадбди.

Тэрэ һүнишье амгалан ... даа. Мүнөөхи хүбүүн үглөөгү... дожо бидэнтэй сайлаад, на... дадажа эхилбэ. Гэртэхимни ... һэеы гэрнай һархигар муу ... һон, малнайшье үсөөн, ... олон юмди гэбэ. Аханъ мал... даг. Эсэгэнь баян хүршынгэ... харадаг, тэрэнэйнгээ түлөө ... римдаа мяха абадаг гэбэ. ... хомор байдагбди. Хэды ти... һаа, дасанда байгшаһаа гэрт... раггүй дээрэ даа гэнэ. Очир ... нэрэтэй иимэ хүбүүн байба.

(Үргэлжэлэлынь хожо... гараха).

Хилын саанаһаа

Совет космонавтнууд Делидэ ерэбэ

ДЕЛИ, ноябриин 10. (ТАСС). Зүүн-Урда Азиин оронуудаар аяншалжа ябаһан совет космонавтнууд—Валентина Николаева-Терешкова, Андриян Николаев, Валерий Быковский һамгантаяа мүнөө үглөөгүүр Индиин ниислэлдэ ерээ.

Хүдөө ажахын шэнэ жэлдэ бэлэдхэл

ГАВАНА, ноябриин 9. (ТАСС). Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй национальна совет эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Ерэхэ хүдөө ажахын жэлэй түсэб тухай, зүүн провинцинуудта һалхи шуурганһаа уламжалан тохёолдуулагдаһан хохидолые усадхаха хэмжээнүүд тухай асуудалнуудые бүхы зургаан провинциин хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй, Аграрна реформын национальна институдай (ИНРА) болон бусад организацинуудай түлөөлэгшэд хоёр үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсэһэн байна.

ИНРА-гай президент Карлос Рафаэль Родригес соведэй түгэсхэлэй заседани дээрэ ехэ элидхэл хээ. Мүнөө үедэ гүрэнэй хүдөө ажахын предприятинуудтай 8—9 мянган шэнэ нэгэдэлнүүд хамтархань. Тэрэнэй эсэстэ 1.300 мянган гектар газар гүрэнэй хүтэлбэреэр ашаглагдаха байна гээд Рафаэль Родригес тэмдэглээ.

Кубын хүдөө ажахыда саахарай тростник шиидхэхы удха шанартай гээд тэрэ мэдүүлээ.

Фленсбургда сүүд болобо

БОНН, ноябриин 9. (ТАСС). Баруун Германиин табан эрхэтэдэй хэрэгүүдээр Фленсбургда сүүд боложо дүүрэбэ. ФРГ-гэй засагаархидай хориһон Германиин коммунис партиин тэшүүд байгаа гэжэ тэдэнэр гэмнэгдэһэн байха юм. Редактор Э. Штиффатер хоёр жэлдэ, Ф. Пбустиан, К. Карстенс, Г. Вендт гэгшэд тус бүридөө жэл хахад соо түрмэдэ хаагдахаар шиидхэгдээ. Тиихэдэ пенсионерка М. Мюллер зургаа һарын туршада түрмэдэ һууххаар условноор шиидхэгдэһэн байха юм.

Гэр байрын асуудал шиидхэхэ тухай Англиин компартиин эрилтэ

ЛОНДОН, ноябриин 9. (ТАСС). Англидахи гэр байрын асуудалда зорюулагдаһан мэдүүлгые Великобританиин коммунис парти толилоо.

Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. Гэр байра барилгые үргэдхэхэ шухала. Энэ асуудалда правительство тон багаар анхарал хандуулна. «Эмхи зургаануудай байшангуудай бүхэли кварталнуудые, баяшуулда зорюулагдаһан гоё һайхан отель болон тусхай тэрнүүдые, магазинууд гү, али наада зугаагай болодог гэрнүүдые барихын тулада мүнгэ зөөри хододоо олдодог. Зүгөөр гэр байрада хэрэгтэй болоһон хүнүүдые хангаха асуудал хоёрдохи ээлжээндэ табигдадаг» гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Гэр байра барилгада һомологдодог мүнгэ зөөриие хороолго, газарай сэнгүүдэй хойноһоо хиналта хэхэ тухай хуулиие болюулга—эдэ бүгэдэ хадаа «газар эзэлэгшэдтэ, хүдэлхэгүй зөөри худалдаха талаар компанинуудта, финансистнуудта, страховой компанинуудта, барилгын бүлгэмүүдтэ угаа ехэ ашаг олзотой байшоо» гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

Мэдүүлгэ дотор хэдэ хэдэн эрилтэнүүд табигданхай. Гэр байрын асуудалнуудые шиидхэхын тулада эдэ эрилтэнүүд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тусхайлбал, гэр байра барилгада мүнгэ зөөри бүри ехээр һомологдог болохо, барилгын промышленностиие, барилгын материалнуудай промышленностиие гүрэнэй мэдэлдэ абаха, жэл бүхэндэ 400 мянган гэр бариха гэхэ зэргын эрилтэнүүд табигдаһан байха юм.

«Хэдэн олон миллион англиинхидай гэр байрын муу байһые хэрэглэн, ашаг олзо ехээр оруулжа байгшадта» хүсэтэ доботолго хэжэ захалха шухала гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Капиталай оронуудтахи ангиин тэмсэл

ИТАЛИИН АЖАЛШАД ТЭМСЭНЭ

Италиин худалдаа наймаанай предприятинуудай 700 мянган хүдэлмэрилэгшэд 24 часай бүгэдэ ниитын забастовко хээ. Ажалшадай байдал һайжаруулхаар ажалай хамтын хэлсээ шэнээр баталха эрилтэ тэдэнэр хэһэн байна.

Гроссетодо (Центральна Итали) «Рави» рудникгай хүдэлмэришэдэй тэмсэл һара хахад сагай турша соо үргэлжэлжэ байна. Рудникгай захиргаан бүлэг олон хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргаха, тиигээд предприятиие бүрин хааха гэжэ һанаашалжа байнхай. Энэ һанаашалгыень буруушааһан тэмдэг болгон, хүдэлмэришэд предприятияа эзэлээд байжал байһаар. Рудникгай эзэд сүүдэй зүгһөө дэмжэгдэн, хүдэлмэришэдые айлтаха һэдэлгэ гаргаа. «Ээлжэ байһан үйлэдбэриин байшангуудые сүлөөлхэ» гэһэн захиралта хүдэлмэришэдтэ сүүдэй органуудаар дамжуулагдан үгтэдэг болоо. Тус захиралтые дүүргэлтэ болгоогүй һаань, хэдэн арбаад хүдэлмэришэд түрмэдэ хаагдаха аюулда орожо болохо байгаа. Гэбэшье хүдэлмэришэд тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидээ.

ЛОНДОНДО АВТОБУСУУД БАЙНХАЙ

Лондондо городой автобусуудай жолоошод болон кондукторнууд забастовко хэжэ байнхай. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха эрилтэ тэдэнэр хэнэ. Ниислэлдэ болон тэрэ шадарай һуурин газарнуудта автобусуудай 100 гаран парк хүдэлмэреэ зогсоогоод байна.

«Воксхолл моторс лимитед» гэжэ компаниин Лутондохи заводой 200 хүдэлмэришэн забастовко хэнэ. Тэдэнэр салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ хэнэ.

САЛИН ХҮЛҺЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ЭРИЛТЭ ХЭНЭ

Голландиин «Ниве Роттердамше курант», «Хет Фатерланд» гэжэ газетэнүүдэй типографинуудай хүдэлмэришэд забастовко соносхожо, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ хэһэн байна.

(ТАСС).

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

◆ Чехословакиин городууд болон тосхонуудта совет кинофильмнүүдэй фестиваль эхилээ. Совет кинематографиин хэдэ хэдэн шэнэ зохёолнуудые Чехословакиин хүн зон фестивалиин үедэ хараха юм.

◆ Түрэл оронoo бусахые хүсэһэн Корейн 104 эрхэтэдэй ээлжээтэ бүлэг КНДР орохоёо Японой Ниигата портһоо советскэ «Якутия» гэжэ суднада һуужа гараа. Нютагтань бусааха программа дүүргэлгын бүхы үе соо 1959 оной декабрьһаа Корейн 80.729 эрхэтэд Японһоо КНДР-тэ бусажа ерээ.

◆ Твинейн тохойн эрье дээрэ оршодог Баруун Африкын Дагомей гэжэ гүрэнэй зоной тоо 2 миллион 50 мянган хүн болоно. Энээн тухай ороной хуулита статистическэ мэдээнүүд соо дурсагдаһан байха юм.

◆ Бразилида ажаһуухын тулада шухала болохо юумэнүүдэй үнэ сэн гансахан лэ октябрь һара соо 6,3 процентээр дээшэлээ. Эдеэ хоолой продуктнуудай сэн илангаяа ехээр дээшэлээ, тэрэ тоодо сүсэгын тоһоной сэн 56,8 процентээр нэмэһэн байна.

◆ Капиталис тагнуулай агент Христо Георгиев гэгшые Болгариин гүрэнэй аюулгүйе сахиха органууд арестовалаа. Тэрэ хадаа Болгариин Наукануудай академиин хуули ёһоной институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшөөр ажалладаг байгаа. Мүрдэлгын үедэ Георгиев гэмтэй байһанаа мэдэрээ. Даб дээрэхи мүрдэлгын дүүрэһэнэй һүүлээр хэрэгынь прокуратурада дамжуулан үгтэхэ.

◆ Токиогой зоной тоо энэ оной октябриин 1-нэй мэдээнэй ёһоор 10.428 мянган хүн болоһон байна.

(ТАСС).

Америкын сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргаха

КАИР. Америкын империалистнуудай ээрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүүсэн, Америкын сэрэгүүдые гаргахын түлөө, дотоодынгоо хэрэгүүдые өөһэдынгөө һанаашаар шиидхэхэ эрхын түлөө Урда Вьетнамай арадай хэжэ байһан тэмсэлые дэмжэхыень Ази, Африкын болон бүхы дэлхэйн арадуудые Ази, Африкын арадуудтай һанал нэгэдэлгын организациин саг үргэлжын секретариат, мүн Урда Вьетнамда туһаламжа үзүүлхэ комитет хамтынгаа мэдүүлгэ соо уряалһан байна.

Мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Урда Вьетнамда һаяхан болоһон урбалта США-гай түсэбүүдэй ёһоор бэелүүлэгдэһэн байгаа. Тэдэнэр Нго Динь Дьемэй бүлэгһөө зайсахаяа иимэ алхам хээ. Юуб гэхэдэ, энэ хадаа Америкын политикые бэелүүлжэ болон Урда Вьетнамда Америкын аша туһые хамгаалжа шадахаяа болиһон байгаа бшуу.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1963 оной ноябриин 12.

Редактор Ц. О. ОЧИРО...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-3..., отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н06573. Зак. № 6417.